ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ
ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΤΗΣ ΑΓ. ΓΡΑΦΗΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ,
ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2011

Μαρτυριες της Αγιας Γραφης περι του Κυριου Ιησου Χριστου

Σειρά: «Ἐνοριακὲς Πανηγύρεις» ἀριθμ. 11

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

Μαρτυριες της Αγιας Γραφης περι του Κυριου Ιησου Χριστου

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2011

Μαρτυρίες τῆς Ἁγίας Γραφῆς περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ

Κείμενον:
Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
Δανιήλ

Στοιχειοθεσία, Διακόσμησις, Ἐπιμέλεια Ἐκδόσεως:
Ἀδελφότης Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγ. Ἰωάννου Προδρόμου Καρέα

Copyright:
Ἱερὰ Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
Λεωφόρος Ὑμηττοῦ 47-51, 161 21 Καισαριανή
Τηλ.: 210 72.24.123
www.imkby.gr (e-mail) info@imkby.gr

ISBN: 978-960-6841-51-4

Περιεχόμενα

Πρόλογος 9

Α΄. Τοῦ Ἀγγέλου στὸν Εὐαγγελισμὸ 13

Β΄. Τοῦ Ἀγγέλου στὸν Ἰωσήφ, τὸν Μνήστορα τῆς Θεοτόκου 29

Γ΄. Τοῦ Ἀγγέλου στοὺς Ποιμένες τῆς Βηθλεὲμ 41

Δ΄. Τοῦ Ζαχαρία, πατέρα Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ 47

Ε΄. Τοῦ Συμεὼν τοῦ Θεοδόχου 57

ΣΤ΄. Τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ 67

Ζ΄. Τῆς Παρθένου Μαρίας Μητέρας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ Ὠδὴ τῆς Θεοτόκου 81

Η΄. Τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων 87

Θ΄. Μαρτυρίες Λοιπῶν 93

Ι΄. Τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ περὶ τοῦ Ἰδίου 99

ΙΑ΄. Μαρτυρία Θεοῦ Πατέρα 105

Ἐπίλογος 111

Προλογος

Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς μιλώντας αὐθεντικὰ γιὰ Αὐτὸν τὸν Ἴδιον στοὺς Ἰουδαίους παρατήρησε:

«Ἐσεῖς μελετᾶτε μὲ ζῆλο τὶς Γραφές, μὲ τὴν πεποίθηση πὼς σ' αὐτὲς βρίσκει κανεὶς τὴν αἰώνια ζωή· ἀκριβῶς ὅμως αὐτὲς εἶναι ποὺ δίνουν μαρτυρία γιὰ μένα. Καὶ ὅμως δὲν εἶστε πρόθυμοι νὰ ἔρθετε κοντά μου γιὰ νὰ βρῆτε τὴν ἀληθινὴ ζωή»[1].

1. *«Ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν· καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ· καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρός με ἵνα ζωὴν ἔχητε»* (Ἰωάννου ε΄ 39).

Τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Κυρίου μᾶς ἀναδεικνύουν τὴν σημασία τῆς μελέτης τῆς ἁγίας Γραφῆς, ποὺ μαρτυρεῖ γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου μας, τὴν ἀποστολή Του στὸν κόσμο, τὴν διακονία Του, τὴν ζωή Του καὶ τὴν διδασκαλία Του καὶ οὐσιαστικὰ μᾶς ὁδηγεῖ σ' Αὐτόν.

Ὅσοι ἀναζητοῦν τὴν ἀλήθεια καὶ ἐπιθυμοῦν τὴν αἰώνια ζωὴ ἐρευνοῦν, μελετοῦν τὴν ἁγία Γραφή, ποὺ βεβαιώνει γιὰ τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό, ποὺ εἶναι ἡ ζωὴ καὶ ὁδηγεῖ στὴν ζωὴ καὶ χαρίζει τὴν ζωή.

Στὸ μικρὸ αὐτὸ βιβλίο συλλέξαμε τοὺς λόγους, ὅσων διακόνησαν στὸ μυστήριο τῆς θείας οἰκονομίας, τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, μὲ τοὺς ὁποίους ἀναφέρθηκαν στὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ φωτισμένοι ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα μᾶς πληροφόρησαν ὅσα εἶναι ἀπαραίτητα νὰ γνωρίζουμε γι' Αὐτὸν καὶ γιὰ τὴν σωτηρία μας.

Σύμφωνα μὲ τὴν τακτικὴ ποὺ ἐφαρμόζουμε καὶ ἀκολουθοῦμε κατὰ τὴν περίοδο τῆς ἀρχιερατείας μας στὴν Ἱερὰ Μητρόπολή μας τὸ μικρὸ αὐτὸ βιβλίο προσφέρεται, κατὰ τὴν πανήγυρη τοῦ Ἐνοριακοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, στοὺς ἐνορίτες ἀντίδωρο τῆς ἀγάπης τους καὶ τῆς ἠθικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἐνισχύσεώς τους πρὸς τὴν ἐνοριακὴ διακονία. Τὸ γράψαμε γιὰ νὰ

ἀποτελέσει πνευματικὸ βοήθημα σέ ὅσους θέλουν νά γνωρίσουν βαθύτερα τὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, νὰ καταρτισθοῦν καὶ νὰ στερεώσουν τὴν πίστη τους καὶ νὰ βεβαιωθοῦν ὅτι

«Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον
ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας»[2].

Ἔγραφα στὴν Καισαριανὴ
1 Σεπτεμβρίου 2011
Ἀρχὴ τῆς Ἰνδίκτου - Ἐκκλησιαστικὴ Πρωτοχρονιά.

2. Πρὸς Ἑβραίους ιγ΄ 8).

Α΄. Του Αγγελου στον Ευαγγελισμο

Ἀρχίζουμε τὴν μελέτη μας μὲ τοὺς λόγους τοῦ Ἀγγέλου πρὸς τὴν Παρθένο Μαρία στὸν Εὐαγγελισμό.

«Ἐκείνη μόλις τὸν εἶδε ταράχθηκε μὲ τὰ λόγια του καὶ προπαθοῦσε νὰ καταλάβει τί σήμαινε ὁ χαιρετισμὸς αὐτός. Ὁ ἄγγελος τῆς εἶπε: Μὴ φοβᾶσαι, Μαριάμ, ὁ Θεὸς σοῦ ἔδωσε τὴν χάρη Του· Θὰ μείνεις ἔγκυος, καὶ θὰ γεννήσεις υἱὸ καὶ θὰ Τὸν ὀνομάσεις Ἰησοῦ. Αὐτὸς θὰ γίνει Μέγας καὶ θὰ ὀνομαστεῖ Υἱὸς τοῦ Ὑψίστου. Σὲ Αὐτὸν θὰ δώσει ὁ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνο τοῦ Δαβίδ, τοῦ προπάτορά

Του. Θὰ βασιλεύσει γιὰ πάντα στοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἰακὼβ καὶ ἡ βασιλεία Του δὲν θὰ ἔχει τέλος»[1].

Ὁ Ἄγγελος μιλάει στὴν Παρθένο Μαρία, τῆς ἀναγγέλλει ὅτι θὰ συλλάβει καὶ θὰ γεννήσει ἕνα υἱό, ποὺ θὰ Τὸν ὀνομάσει Ἰησοῦ, θὰ εἶναι Μέγας, θὰ ὀνομαστεῖ Υἱὸς Ὑψίστου, καὶ θὰ ἀνακηρυχθεῖ αἰώνιος Βασιλιάς.

Θὰ σχολιάσουμε σύντομα τὶς ἔννοιες αὐτές.

1. Τὸ ὄνομα Ἰησοῦς

Τὸ ὄνομα Ἰησοῦς στὰ ἑλληνικὰ μεταφράζεται Σωτήρας, Λυτρωτής. Εἶναι τὸ κύριο ὄνομα ποὺ ἔλαβε ὁ σαρκωμένος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅταν γεννήθηκε.

Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, στὴν προφητεία τοῦ Ἡσαΐα[2], στὸν υἱὸ τῆς Παρθένου δίδεται τὸ

---

1. *«Ἡ δὲ ἰδοῦσα διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ, καὶ διελογίζετο ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ· Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ. καὶ ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. οὗτος ἔσται μέγας καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ βασιλεύσει ἐπί τόν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος»* (Λουκᾶ α΄ 29-33).

2. Ἡσαΐου ζ΄ 14.

ὄνομα Ἐμμανουήλ, ποὺ σημαίνει στὰ ἑλληνικὰ ὁ Θεὸς εἶναι μαζί μας, δηλώνει δηλαδὴ τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσά μας.

Ὁ Θεὸς ποὺ δημιούργησε τὸν ἄνθρωπο θέλει νὰ εἶναι σ' αὐτὸν παρών. Ἂν ὁ ἄνθρωπος ἐξαιτίας τῆς ἁμαρτίας ἀποφεύγει αὐτὴν τὴν παρουσία, ὁ Θεὸς παρὰ ταῦτα ἐξακολουθεῖ νὰ τὸν προσκαλεῖ διὰ μέσου τῆς ἱστορίας, ὅπως ἀναζήτησε τὸν Ἀδάμ μετὰ τὴν παρακοή του «Ἀδὰμ ποῦ εἶ;»[3].

Αὐτὴ ἡ ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ, ὅτι θὰ εἶναι μαζί μας, ἐκπληρώθηκε ὅταν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἔγινε ἄνθρωπος καὶ ἦρθε νὰ κατοικήσει ἀνάμεσά μας[4]. Θὰ παραμένει ἀνάμεσά μας παρὰ τὸν ἀποχωρισμὸ μὲ τὴν ἀνάληψή Του στὸν οὐρανό[5].

Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦρθε στὸν κόσμο γιὰ νὰ θεραπεύσει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ τραῦμα τῆς πτώσεώς του στὴν ἁμαρτία.

Μὲ τὴν ἐπίκληση τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ οἱ μαθητές Του θεράπευαν ἀσθενεῖς[6], ἔδιωχναν τὰ δαιμόνια[7]. Πραγματοποιοῦσαν κάθε

3. Γενέσεως γ΄ 9.

4. Ἰωάννου α΄ 14.

5. Ματθαίου κη΄ 20.

6. Πράξεων γ΄ 6 καὶ θ΄ 34.

7. Μάρκου θ΄ 38· ιστ΄ 17· Λουκᾶ ι΄ 17· Πράξεων ιστ΄ 18· ιθ΄ 12.

εἴδους θαύματα[8]. Ἔτσι ὁ Ἰησοῦς ἐπιβεβαιώνει ἀκριβῶς, αὐτὸ ποὺ δηλώνει τὸ ὄνομά Του. Εἶναι Αὐτὸς ποὺ σώζει, προσφέροντας τὴν αἰώνια σωτηρία σ' ἐκείνους ποὺ πιστεύουν σ' Αὐτόν[9].

Ἡ χριστιανικὴ πίστη εἶναι συνδεδεμένη μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, ἐπειδὴ ἔγινε τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου καὶ δὲν μπορεῖ νὰ διαχωριστεῖ ἀπό «τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα», δηλαδὴ τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ «στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ θὰ προσκυνήσουν τὰ ἐπουράνια, δηλαδὴ οἱ Ἄγγελοι καὶ τὰ ἐπίγεια, δηλαδὴ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ καταχθόνια, δηλαδὴ οἱ δαίμονες»[10].

Τὸ ὄνομα Ἰησοῦς ἂν καὶ ἀνθρώπινο ποὺ δόθηκε σὲ μιὰ ἱστορικὴ στιγμὴ στὸν Κύριο μεταμορφώθηκε, περιβλήθηκε καὶ κατακλύσθηκε ἀπὸ τὸ μεγαλεῖο καὶ τὴν δύναμη τοῦ ἀρρήτου Ὀνόματος, δηλαδὴ τοῦ Ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἦταν ἀνεκφώνητο ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους.

Ἡ μοναδικὴ σωτηρία τῆς ἀνθρωπότητας[11], ὁ μοναδικὸς πλοῦτος τῆς Ἐκκλησίας[12], ἡ μο-

8. Ματθαίου ζ΄ 22· Πράξεων δ΄ 30.

9. Πράξεων δ΄ 7-12· ε΄ 31· ιβ΄ 23.

10. *«Ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων»* (πρὸς Φιλιππησίους β΄ 7-11).

11. Πράξεων δ΄ 12.

12. Πράξεων γ΄ 6.

ναδικὴ δύναμη ποὺ ἔχει στὴν διάθεσή της εἶναι τὸ ὄνομα Ἰησοῦς: «Σὲ γιατρεύει ὁ Ἰησοῦς Χριστός»[13] ἐπαναλαμβάνει συνεχῶς ἡ Ἐκκλησία στὸν ἄνθρωπο κάθε ἐποχῆς, ὅπως ἔλεγαν οἱ Ἀπόστολοι, ὅταν θεράπευαν ἀσθενεῖς.

Ὁλόκληρη ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας ἔγκειται στὸ νὰ διδάσκει, ἔχοντας ὡς κύριο καὶ κεντρικὸ θέμα τοῦ κηρύγματός Της τὸ ὄνομα, δηλαδὴ τὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ. «Λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ»[14].

Ἔτσι ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὴν συναγωγὴ τῆς Δαμασκοῦ, τὴν ἑπομένη τῆς μεταστροφῆς του, «ἐκήρυσσε τὸν Ἰησοῦν»[15]. Στὴν Ἀγορὰ τῶν Ἀθηνῶν «ἐκήρυττε σ' αὐτούς, δηλαδὴ τοὺς Ἀθηναίους τὸν Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀνάσταση»[16]. Καὶ στὴν Κόρινθο κήρυττε «Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον»[17]. Ὁλόκληρη ἡ ὕπαρξη τῶν Χριστιανῶν θυσιάζεται καὶ παραδίνεται «ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ»[18]. Ὁ Χριστιανὸς χαίρεται ὅταν «ἀ-

13. «*Ἰᾶταί σε Ἰησοῦς Χριστός*» (Πράξεων θ΄ 34).
14. Πράξεων ε΄ 40.
15. Πράξεων θ΄ 20.
16. «*Τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν εὐηγγελίζετο*» (Πράξεων ιζ΄ 18).
17. Πρὸς Κορινθίους Α΄ β΄ 2.
18. Πράξεων ε΄ 41.

ξιωθεῖ νὰ διωχθεῖ καὶ νὰ τιμωρηθεῖ χάριν τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ»[19] καὶ νὰ πεθάνει γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ[20].

Τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ τέθηκε στὸ κέντρο τῆς προσευχῆς τοῦ πιστοῦ, ποὺ τὸ ἐπικαλεῖται συνεχῶς ἐφαρμόζοντας τὴν προτροπὴ τοῦ ἀποστόλου Παύλου «ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι»[21].

Ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ καὶ πάσῃ ὥρα μνημονεύει τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπικαλεῖται τὸν Σωτήρα «Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ ἐλέησόν με», ὅπως ἔκαναν ὅλοι ἐκεῖνοι ποὺ κατέφευγαν σ' Αὐτὸν γιὰ νὰ Τοῦ ζητήσουν νὰ ἐπέμβει λυτρωτικὰ στὴν ζωή τους.

Στὴν πνευματικότητα τῆς Ἐκκλησίας μας, μὲ κέντρο τὴν ἐπίκληση τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀναπτύχθηκε μιὰ ἐμπειρία ποὺ ἔχει θησαυρισθεῖ στὰ ἔργα τῶν ἀσκητῶν Πατέρων.

2. Ὁ μεγάλος Θεός

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ὀνομάζει τὸν Κύριό μας «μεγάλο Θεό»[22].

19. Πράξεων ε΄ 41.
20. Πράξεων κα΄ 13.
21. Πρὸς Θεσσαλονικεῖς Α΄ ε΄ 17.
22. Πρὸς Τίτον β΄ 13.

Ἡ μεγαλωσύνη τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ φανερώνεται στὴν θεία καταγωγὴ καὶ προϋπαρξή Του στὰ θαυμαστὰ καὶ ὑπερφυῆ ἔργα Του, στὴν μοναδικὴ καὶ ἀνυπέρβλητη διδασκαλία Του, στὴν ἁγία καὶ ἀναμάρτητη ζωή Του, στὴν μοναδικὴ ἐκούσια θυσία τῆς ζωῆς Του γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ κόσμου.

Τὰ πάντα μαρτυροῦν τὸ θεῖο μεγαλεῖο Του καὶ τὴν ὑπέρλαμπρη μεγαλοσύνη Του σύμφωνα μὲ τοὺς ἀποστολικοὺς λόγους:

«Ὁ Λόγος ἔγινε ἄνθρωπος καὶ ἔστησε τὴν σκηνή Του ἀνάμεσά μας καὶ εἴδαμε τὴν θεϊκή Του δόξα, τὴν δόξα ποὺ ἔχει ἀπὸ τὸν Πατέρα σὰν Υἱὸς μονάκριβος ποὺ ἦταν, γεμάτος χάρη θεϊκὴ καὶ γεμάτος ἀλήθεια»[23].

«Δὲν βασιστήκαμε, λοιπόν, σὲ περίτεχνους μύθους γιὰ νὰ σᾶς γνωστοποιήσουμε τὴν δυναμικὴ ἔλευση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἔχουμε δεῖ μὲ τὰ ἴδια μάτια μας τὸ μεγαλεῖο Του»[24].

---

23. *«Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας»* (Ἰωάννου α΄ 14).

24. «Οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ᾽ ἐπόπται γενηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος» (Β΄ Πέτρου α΄ 16).

3. Υἱὸς τοῦ Θεοῦ

Ἀναγνωρίσθηκε καὶ κλήθηκε «Υἱὸς Ὑψίστου» δηλαδὴ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸς ὁ τίτλος δηλώνει τὴν θεότητα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ υἱὸς τῆς Παρθένου εἶναι ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ[25]. Ὁ τίτλος αὐτὸς ποὺ ἐμφανίζεται σὰν Μεσσιανικὸς τίτλος, δηλαδή τίτλος τοῦ Μεσσία, ὑπόκειται σὲ πολλὲς παρερμηνεῖες τὶς ὁποῖες διέλυσε ὁ Ἴδιος ὁ Ἰησοῦς διευκρινίζοντας τὸ ἀκριβὲς περιεχόμενο τοῦ τίτλου αὐτοῦ ποὺ ἔφερε καὶ τὴν σχέση Του μὲ τὸν Θεὸ Πατέρα.

α΄. Ἡ σκηνὴ τοῦ πειρασμοῦ Του στὸ ὄρος μετὰ τὸ βάπτισμα καὶ τὴν σαρανταήμερη νηστεία φανερώνει δύο ἀντίθετες ἑρμηνεῖες ποὺ συντελοῦν στὴν κατανόηση τοῦ τίτλου.

Γιὰ τὸν Σατανᾶ, νὰ εἶναι κάποιος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ σημαίνει, ὅτι ἐξασφαλίζει γιὰ τὸν ἑαυτό του μιὰ καταπληκτικὴ δύναμη καὶ μιὰ ἄτρωτη προστασία[26].

Γιὰ τὸν Ἰησοῦ σημαίνει ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ βρίσκει τροφὴ καὶ ὑποστήριξη μόνο στὸ θελημα τοῦ Θεοῦ[27].

25. Ἰωάννου α΄ 14· 18.
26. Ματθαίου δ΄ 3· 6.
27. Ματθαίου δ΄ 4· 7.

β΄. Ὁ Ἰησοῦς ἐνῶ ἀπορρίπτει κάθε προοπτικὴ καὶ ἀντίληψη γιὰ ἐπίγειο μεσσιανισμό, ὅπως πολλοὶ στὶς ἡμέρες Του πίστευαν, φανερώνει τὸν ἀδιάσπαστο σύνδεσμο ποὺ Τὸν ἑνώνει μὲ τὸν Θεὸ Πατέρα[28]. Ἔτσι βοηθεῖ τοὺς μαθητές Του νὰ κατανοήσουν, ὅτι ἡ ἐπίγεια κοσμικὴ ἐξουσία εἶναι ἀσήμαντη συγκρινόμενη μὲ τὴν θεία δύναμη ποὺ ἀντλεῖ ἀπὸ Τὴν ἑνότητά Του μὲ τὸν Θεὸ Πατέρα. Οἱ μαθητές Του διδάσκονται νὰ παραμένουν ἑνωμένοι μὲ τὸν Θεὸ Πατέρα καὶ ὄχι νὰ ἐπιδιώκουν ἐνδοκοσμικὲς ἐξουσίες.

γ΄. Ὁ Ἰησοῦς ἐπιβάλλει τὴν σιωπὴ σὲ ὅσους κατέχονται ἀπὸ ἀκάθαρτα πνεύματα[29], ὅταν τὸν ἀποκαλοῦν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ οἱ δαίμονες, ἔστω καὶ ἂν ἀκούσια, ἀναγνωρίζουν τὸ πρόσωπό Του[30], ἐν τούτοις δὲν διαθέτουν τὴν ἐκ προθέσεως πίστη στὴν θεότητά Του.

δ΄. Ἡ ὁμολογία πίστεως τοῦ Πέτρου «σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος» προέρχεται ἀπὸ μιὰ αὐθεντικὴ πίστη[31] καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς ποὺ τὴν ἀναφέρει τῆς δίνει ὅλη

28. Ἰωάννου στ΄ 15· 24-58.
29. Μάρκου γ΄ 11 καὶ ε΄ 7.
30. Μάρκου α΄ 34.
31. Ματθαίου ιστ΄ 16.

τὴν χριστιανικὴ προοπτική της, χωρὶς δυσκολία.

ε΄. Γιὰ τὸν Ἰησοῦ ὁ τίτλος Του δὲν Τοῦ ἐξασφαλίζει ἕνα μέλλον ἐπίγειας δόξας. Ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου θὰ ἐξουθενωθεῖ καὶ θὰ πεθάνει γιὰ νὰ εἰσέλθει στὴν δόξα Του[32].

στ΄. Ὅταν ὁ Ἰουδαῖος Ἀρχιερέας Καϊάφας θέτει ἐπίσημα στὸν Ἰησοῦ Χριστό, ὅταν Τὸν ἀνέκρινε, τὴν οὐσιαστικὴ ἐρώτηση: «σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ;»[33], ὁ Ἰησοῦς ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἡ ἔκφραση θὰ μποροῦσε νὰ ἑρμηνευτεῖ μὲ τὴν ἔννοια ἑνὸς ἐγκόσμιου μεσσιανισμοῦ. Γι᾽ αὐτὸ ἀπαντᾶ ἔμμεσα ἀνοίγοντας μιὰ ἄλλη προοπτική, προλέγει τὴν ἔλευσή Του ὡς ὑπέρτατου Κριτὴ μὲ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἀποδίδει στοὺς ἄλλους τίτλους ποὺ ἔφερε, τοῦ Μεσσία καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἕνα καθαυτὸ θεῖο χαρακτήρα.

Ὁ Ἰησοῦς μὲ τοὺς λόγους Του ἀποκάλυψε τὴν φύση τῶν σχέσεών Του μὲ τὸν Θεό. Μπροστὰ στὸν Θεὸ εἶναι «ὁ Υἱός»[34].

32. Ματθαίου ιστ΄ 21.
33. Ματθαίου κστ΄ 63· Μάρκου ιδ΄ 61.
34. Ματθαίου ια΄ 27· κα΄ 37· κδ΄ 36.

Αὐτὴ ἡ σχέση τοῦ ἐπιτρέπει νὰ ἀπευθύνεται στὸν Θεὸ ὀνομάζοντάς Τον Πατέρα Του[35]. Ἀνάμεσα σ' Αὐτὸν καὶ στὸν Θεὸ βασιλεύει ἐκείνη ἡ βαθειὰ οἰκειότητα, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ τὴν τέλεια ἀμοιβαία γνώση καὶ ἐπικοινωνία σὲ ὅλα[36].

Ἔτσι ὁ Ἰησοῦς ἀποκαλύπτει ὅλο τὸ νόημα τῶν θείων διακηρύξεων: «Σὺ εἶ ὁ Υἱός μου»[37].

Ἡ θεολογία τῆς θείας υἱότητας γίνεται κυρίαρχο θέμα στὸ κατὰ Ἰωάννη Εὐαγγέλιο.

Σ' αὐτὸ ὁ Ἰησοῦς ἀναφέρεται καθαρὰ στὶς σχέσεις ἀνάμεσα στὸν Υἱό, δηλαδὴ τὸν Ἴδιο καὶ στὸν Πατέρα Του.

Ὑπάρχει ἀνάμεσά Τους ἑνότητα ἐνέργειας καὶ δόξας[38]. Ὁ Πατέρας μεταβιβάζει τὰ πάντα στὸν Υἱὸ γιατὶ τὸν ἀγαπᾶ[39], ἐξουσία νὰ ζωοποιεῖ[40] καὶ ἐξουσία νὰ κρίνει[41]. Ὅταν ὁ Ἰησοῦς ἐπιστρέφει στὸν Θεό, ὁ Πατέρας δοξάζει τὸν Υἱό, ὥστε καὶ ὁ Υἱὸς νὰ Τὸν δοξάσει[42].

---

35. Ἰωάννου κ΄ 17.
36. Ματθαίου ια΄ 25.
37. Μάρκου α΄ 11 καὶ θ΄ 7.
38. Ἰωάννου ε΄ 19· 22· Ἰωάννου Α΄ β΄ 22 καὶ ἑξῆς.
39. Ἰωάννου ε΄ 20.
40. Ἰωάννου ε΄ 21, 25 καὶ ἑξῆς.
41. Ἰωάννου ε΄ 22, 27.
42. Ἰωάννου ιζ΄ 1 καὶ ιδ΄ 13.

Ἔτσι διαγράφεται μὲ σαφήνεια ἡ διδασκαλία τῆς Σαρκώσεως: Ὁ Θεὸς ἔστειλε στὸν κόσμο τὸν μονογενὴ Υἱό Του γιὰ νὰ σώσει τὸν κόσμο[43].

Αὐτὸς ὁ μονογενὴς Υἱὸς εἶναι Ἐκεῖνος ποὺ ἀποκαλύπτει τὸν Θεὸ Πατέρα[44] καὶ μεταδίδει στοὺς πιστοὺς τὴν αἰώνια ζωὴ ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸν Θεὸ Πατέρα[45].

Τὸ ἔργο ποὺ πρέπει νὰ ἐπιτελεσθεῖ εἶναι νὰ πιστέψουν σ' Αὐτόν[46]. Ὅποιος πιστεύει στὸν Υἱὸ ἔχει τὴν αἰώνια ζωή[47]. Ὅποιος δὲν πιστεύει ἔχει ἤδη καταδικασθεῖ[48].

Μὲ τὴν ἀνάσταση τοῦ Ἰησοῦ οἱ Ἀπόστολοι κατάλαβαν ἐπιτέλους τὸ μυστήριο τῆς θείας υἱότητας τοῦ Ἰησοῦ.

Ἀπὸ τὴν ἑπομένη τῆς Πεντηκοστῆς ἡ ἀποστολικὴ μαρτυρία καὶ ἡ ὁμολογία τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἔχουν ὡς ἀντικείμενο «τὸν Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ»[49]. Συγκεκριμένα ὅτι ὁ Θεὸς ἔστειλε τὸν Υἱὸ Του ἐδῶ στὴν γῆ[50],

43. Ἰωάννου Α΄ δ΄ 9 καὶ ἑξῆς.
44. Ἰωάννου α΄ 18.
45. Ἰωάννου Α΄ ε΄ 11 καὶ ἑξῆς.
46. Ἰωάννου στ΄ 29· κ΄ 31.
47. Ἰωάννου στ΄ 40.
48. Ἰωάννου γ΄ 18.
49. Πράξεων η΄ 37· θ΄ 20.
50. Πρὸς Γαλάτας δ΄ 4· πρὸς Ρωμαίους η΄ 3.

ὥστε «μᾶς συμφιλίωσε μὲ τὸν Θεὸ ὁ σταυρικὸς θάνατος τοῦ Υἱοῦ Του· πολὺ περισσότερο τώρα ποὺ συμφιλιωθήκαμε, ἡ ζωή Του θὰ μᾶς χαρίσει τὴν σωτηρία»[51].

Τώρα Τὸν ἔχει ἀποκαταστήσει «ἐν δυνάμει»[52] καὶ μᾶς προσκαλεῖ «εἰς κοινωνίαν τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ»[53], γιατὶ μᾶς «μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ»[54].

Ἡ χριστιανικὴ ζωὴ εἶναι μιὰ ζωὴ «ποὺ εἶναι βασισμένη στὴν πίστη στὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ»[55], ποὺ μᾶς ἀγάπησε καὶ παραδόθηκε γιὰ μᾶς, εἶναι μιὰ προσδοκία τῆς ἡμέρας ποὺ θὰ ξανάρθει ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς γιὰ νὰ μᾶς λυτρώσει ἀπὸ τὴν ὀργή[56].

4. Ὁ αἰώνιος βασιλιάς

Τέλος μετὰ τὴν ἀνάστασή Του ἀπὸ τοὺς νεκροὺς καὶ τὴν ἀνάληψή Του στοὺς οὐρανούς,

---

51. *«Κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα»* (Πρὸς Ρωμαίους ε΄ 10).

52. Πρὸς Ρωμαίους α΄ 4.

53. Πρὸς Κορινθίους Α΄ α΄ 9.

54. Πρὸς Κολοσσαεῖς α΄ 13.

55. *«Ἐν πίστει τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ»* (Πρὸς Γαλάτας β΄ 20).

56. Πρὸς Θεσσαλονικεῖς Α΄ α΄ 10.

κάθησε στὸν θρόνο Τοῦ Θεοῦ, ὅπου προσκυνεῖται καὶ δοξάζεται ὡς βασιλιὰς αἰώνιος[57].

Στὸ κέντρο τοῦ κηρύγματος τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ποὺ συνδέει τὴν Παλαιὰ καὶ τὴν Καινὴ Διαθήκη βρίσκεται ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ[58]. Ἡ ἔννοια τῆς Βασιλείας τοῦ Μεσσία εἶναι ριζωμένη στὴν ἐμπειρία τοῦ Ἰσραὴλ καὶ στηρίζεται στὶς προφητικὲς ὑποσχέσεις. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ ἀνθρώπινος συντελεστὴς τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἴδιος ὅμως ὅπως ἑρμήνευσε τὸν τίτλο «Υἱὸς τοῦ Θεοῦ» διευκρίνισε καὶ τὸν τίτλο τοῦ Μεσσία Βασιλιὰ ποὺ ἔχει, ἀπαλλάσσοντάς τον ἀπὸ τὶς πολιτικὲς προεκτάσεις καὶ ἀπηχήσεις ἑνὸς ἐγκόσμιου βασιλιά.

α΄. Τὸ βασιλικὸ ἀξίωμα τοῦ Ἰησοῦ στὴν ἐπίγεια ζωή Του

Ὁ Ἴδιος ὁ Ἰησοῦς ἀπαντᾶ στὸ ἐρώτημα ἐὰν εἶναι βασιλιάς. Στὴν δημόσια ζωὴ καὶ δράση Του ποτὲ δὲν ὑπέκυψε στὸν μεσσιανικὸ ἐνθουσιασμὸ τοῦ ὄχλου ποὺ ἦταν ἀνάμεικτος μὲ πολλὰ ἀνθρώπινα στοιχεῖα καὶ ἐγκόσμιες ἐλπίδες, Δὲν ἀντιτάχθηκε στὴν ἐξουσία τοῦ τετράρχη Ἡρώδη, ὁ ὁποῖος παραταῦτα ὑπο-

57. Ἀποκαλύψεως δ΄.

58. Ματθαίου γ΄ 2.

πτεύεται τὸν Ἰησοῦ σὰν ἀντιπαλό του[59]. Δὲν ἀμφισβήτησε τὸν Ρωμαῖο αὐτοκράτορα, στὸν ὁποῖο ἀπέδωσε τὸν φόρο[60].

Ἡ ἀποστολή Του εἶναι ἄλλης φύσεως[61]. Γι᾽ αὐτὸ δὲν ἀντιλέγει στὴν ὁμολογία μεσσιανικῆς πίστεως τοῦ Ναθαναήλ, «σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ»[62], ἀλλὰ τὸν προσανατολίζει πρὸς τὴν παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Ὅταν μετὰ τὸν πολλαπλασιασμὸ τῶν ἄρτων ὁ ὄχλος θέλει νὰ Τὸν ἀνακηρύξει βασιλιά, φεύγει ἀπὸ ἀνάμεσά τους[63].

Ἀποδέχεται ὡστόσο κάποτε μιὰ δημόσια ἐκδήλωση, στὴν θριαμβευτικὴ εἴσοδο στὴν Ἱερουσαλήμ. Καθισμένος πάνω σ᾽ ἕνα ταπεινὸ ὑποζύγιο, σύμφωνα μὲ τὶς προφητεῖες τοῦ Ζαχαρία[64], καὶ τοῦ Σοφονίου[65] δέχεται νὰ Τὸν ἐπευφημοῦν ὡς Βασιλέα τοῦ Ἰσραήλ, γιὰ νὰ ἐπιβεβαιώσει, ὅτι ἡ προφητεία ἐπαληθεύθηκε σ᾽ Αὐτόν, ποὺ φανερώνει τὴν φύση τῆς βασιλείας ποὺ εἶναι μιὰ πνευματικὴ αἰώνια ἐξουσία πάνω στὸν θάνατο καὶ τὴν φθορά.

---

59. Λουκᾶ θ΄ 7 καὶ ἑξῆς.
60. Μάρκου ιβ΄ 13-17.
61. Ἰωάννου ιη΄ 33-38.
62. Ἰωάννου α΄ 50.
63. Ἰωάννου στ΄ 15.
64. Ζαχαρία θ΄ 9-15.
65. Σοφονίου γ΄ 14-19.

Στὸ μυστήριο τοῦ Πάθους τῆς σταυρώσεως λάμπει τὸ βασιλικὸ ἀξίωμα τοῦ Ἰησοῦ.

Εἶναι ὁ πνευματικὸς βασιλιὰς ποὺ μὲ τὸ Πάθος Του θὰ ἑλκύσει τοὺς πάντες ἐλεύθερα νὰ ὑποταχθοῦν στὸ θέλημά Του. «Ἐγώ, ὅταν θὰ ὑψωθῶ ἀπὸ τὴν γῆ, ὅλους τοὺς ἀνθρώπους θὰ τοὺς τραβήξω κοντά μου»[66].

Ἡ βασιλεία Του θὰ ἐγκαθιδρυθεῖ στὴν γῆ μὲ τὴν ἐξαγγελία τοῦ Εὐαγγελίου Του, δηλαδὴ τῆς διδασκαλίας Του. Ἡ Βασιλεία Του ἡ ὁποία «δὲν προέρχεται ἀπὸ αὐτὸ τὸν κόσμο»[67], καὶ ἡ ὁποία δὲν ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ καμμιὰ ἀνθρώπινη μοναρχία στὴν ὁποία ὁ Ἰησοῦς κληροδότησε τὶς ἐξουσίες Του, δὲν ἀνταγωνίζεται καθόλου τοὺς ἐπίγειους βασιλεῖς.

Οἱ χριστιανοὶ γίνονται πολίτες αὐτῆς τῆς βασιλείας, ὅταν ὁ Θεὸς τοὺς λυτρώνει ἀπὸ τὴν ἐξουσία τοῦ σκότους καὶ τοὺς ὁδηγεῖ «στὴν βασιλεία τοῦ ἀγαπητοῦ Του Υἱοῦ, ὁ ὁποῖος μᾶς ἔδωσε τὴν ἀπολύτρωση»[68].

---

66. «*Κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν*» (Ἰωάννου ιβ΄ 32).

67. «*Οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου*» (Ἰωάννου ιη΄ 36).

68. «Εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν» (Κολοσσαεῖς α΄ 13).

Β΄. Του Αγγελου στον Ιωσηφ, τον Μνηστορα της Θεοτοκου

Συνεχίζουμε μὲ τὴν μαρτυρία τοῦ Ἀγγέλου, ποὺ πληροφόρησε τὸν μνήστορα τῆς Θεοτόκου γιὰ τὴν σύλληψη τῆς Παρθένου Μαρίας καὶ συγχρόνως περιγράφει Αὐτὸν ποὺ θὰ γεννήσει.

«Θὰ γεννήσει υἱό, καὶ θὰ τοῦ δώσουν τὸ ὄνομα Ἰησοῦς, γιατὶ αὐτὸς θὰ σώσει τὸν λαό Του ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες του. Μὲ ὅλα αὐτὰ ποὺ ἔγιναν, ἐκπληρώθηκε ὁ λόγος τοῦ Κυρίου, ποὺ εἶχε πεῖ ὁ προφήτης: Ἡ παρθένος θὰ μείνει ἔγκυος καὶ θὰ γεννήσει υἱό, καὶ θὰ τοῦ δώ-

σουν τὸ ὄνομα Ἐμμανουήλ, ποὺ σημαίνει, ὁ Θεὸς εἶναι μαζί μας»[1].

Ἄγγελος Κυρίου ἀποκαλύπτει στὸν Ἰωσὴφ τὸν μνήστορα, ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία συνέλαβε, θὰ γεννήσει Υἱὸ καὶ θὰ Τὸν ἀποκαλέσει Ἰησοῦ. Αὐτὸς θὰ εἶναι Σωτήρας τοῦ λαοῦ Του, ποὺ θὰ τὸν ἐλευθερώσει ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες του. Μὲ ὅλα αὐτὰ θὰ ἐπαληθευθεῖ ἡ προφητεία τοῦ προφήτου Ἡσαΐα (ζ΄ 14), ποὺ ἀναφέρεται στὸ θέμα αὐτό.

1. Ἰησοῦς Χριστὸς Σωτήρας τῶν ἀνθρώπων

Στὰ προηγούμενα σχολιάσαμε τὴν ἔννοια τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ, ἐδῶ θὰ σχολιάσουμε τὴν ἔννοια τοῦ Σωτῆρος καὶ τῆς Σωτηρίας.

Ἡ παράβαση τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ συνεπάγεται ὀλέθριες συνέπειες. Διακοπὴ τῆς κοινωνίας μὲ τὸν Θεὸ Πατέρα, ἔκπτωση ἀπὸ

1. *«Τέξεται δὲ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν, αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον Μεθ᾽ ἡμῶν ὁ Θεός»* (Ματθαίου α΄ 21-23).

τὴν θεία ζωή, ὑποδούλωση στὰ πάθη τῆς ἁμαρτίας, φθορὰ τῆς ὑπάρξεως καὶ τέλος τὸν θάνατο. Ὁ Κύριος μᾶς ἐλευθέρωσε ἀπὸ τὶς συνέπειες τῶν ἁμαρτιῶν μας. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι Σωτήρας τῶν ἀνθρώπων. Στὴν ἀρχὴ τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου Του ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μὲ ἐνδεικτικὲς ἐνέργειες καὶ πράξεις Του ἀποκαλύπτεται ὡς Σωτήρας. Σώζει τοὺς ἀσθενεῖς θεραπεύοντάς τους[2]. Σώζει τὸν Πέτρο ποὺ βαδίζει πάνω στὰ κύματα καὶ τοὺς μαθητές Του μέσα στὴν τρικυμία[3]. Ἡ ἀπαραίτητη προϋπόθεση εἶναι νὰ πιστεύσει κάποιος σ' Αὐτόν. Τοὺς ἀσθενεῖς σώζει ἡ πίστη τους[4], ἐνῶ ἐπιτιμᾶ τοὺς μαθητὲς γιατὶ ἀμφέβαλαν[5].

Τὰ γεγονότα αὐτὰ δείχνουν ἤδη ποιὰ εἶναι ἡ οἰκονομία τῆς σωτηρίας. Ἡ προσεκτικὴ μελέτη τοῦ Εὐαγγελίου μᾶς ἀποκαλύπτει μιὰ βαθύτερη ἔννοια τῆς σωτηρίας πέραν τῆς σωματικῆς. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς προσφέρει στοὺς ἀνθρώπους μιὰ σωτηρία πολὺ πιὸ σημαντική. Στὰ παραδείγματα ποὺ ἀκολουθοῦν διακρίνουμε τὸν χαρακτήρα αὐτῆς τῆς σωτηρίας καὶ τὶς προϋποθέσεις ποὺ παρέχεται. Ἡ ἁμαρ-

2. Ματθαίου θ΄ 12· Μάρκου γ΄ 4· ε΄ 23· στ΄ 56.
3. Ματθαίου η΄ 25· ιδ΄ 30.
4. Λουκᾶ η΄ 28· ιζ΄ 19· ιη΄ 42.
5. Ματθαίου η΄ 26· ιδ΄ 31.

τωλὴ γυναίκα σώζεται ἐπειδὴ τῆς συγχωρεῖ τὶς ἁμαρτίες της[6] καὶ ἡ σωτηρία εἰσέρχεται στὸ σπίτι τοῦ Ζακχαίου ποὺ μετανόησε[7]. Γιὰ νὰ σωθεῖ κάποιος πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ δεχθεῖ μὲ πίστη τὸ Εὐαγγέλιο τῆς Βασιλείας[8]. Ἄρα, προϋπόθεση τῆς σωτηρίας εἶναι ἡ συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν, ἡ μετάνοια, ἡ πίστη. Στὴν πνευματικὴ ζωὴ ἀκολουθεῖται ἀντίστροφη σειρά. Προηγεῖται ἡ πίστη. Ἀκολουθεῖ ἡ μετάνοια ποὺ ἐπισφραγίζεται μὲ τὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν. Μὲ αὐτὴ τὴν διαδικασία ὁλοκληρώνεται ἡ σωτηρία.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς θεωρεῖ τὴν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων σκοπὸ τῆς ζωῆς Του. Ἦρθε στὴν γῆ γιὰ νὰ σώσει τὸ ἀπολωλός[9], γιὰ νὰ σώσει καὶ ὄχι γιὰ νὰ κατακρίνει τὸν κόσμο[10]. Ὁ λόγος Του ἔχει σκοπὸ τὴν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων[11]. Εἶναι ἡ Θύρα· «δι᾽ αὐτοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ σωθήσεται»[12]

Ἡ σωτηρία ποὺ προσφέρει ἔχει ὅμως καὶ

6. Λουκᾶ ζ΄ 48 καὶ ἑξῆς.
7. Λουκᾶ ιθ΄ 9.
8. Λουκᾶ η΄ 12.
9. Λουκᾶ θ΄ 56· ιθ΄ 10.
10. Ἰωάννου γ΄ 17· ιδ΄ 47.
11. Ἰωάννου ε΄ 34.
12. Ἰωάννου ι΄ 9.

τὸ ἀντίβαρό της. Γι᾽ αὐτὸν ποὺ δὲν ἁρπάζει τὴν εὐκαιρία τῆς σωτηρίας, ὁ κίνδυνος τοῦ χαμοῦ εἶναι ἄμεσος καὶ ἀνεπανόρθωτος. Πρέπει νὰ μετανοήσει ἔγκαιρα ἂν θέλει νὰ μὴ χαθεῖ[13]. Πρέπει νὰ εἰσέλθει ἀπὸ τὴν στενὴ πύλη γιὰ νὰ βρεθεῖ ἀνάμεσα σ᾽ ἐκείνους ποὺ θὰ σωθοῦν[14]. Πρέπει νὰ ἐπιμείνει σ᾽ αὐτὸ τὸν δρόμο ὡς τὸ τέλος[15]. Ἡ ὑποχρέωση τῶν μαθητῶν Του νὰ ἀπαγκιστρωθοῦν ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, ὥστε καὶ αὐτοὶ νὰ διερωτῶνται «καὶ τίς δύναται σωθῆναι;».

Πράγματι θὰ ἦταν ἀδύνατο γιὰ τοὺς ἀνθρώπους νὰ σωθοῦν χωρὶς τὴν ἐπέμβαση τῆς παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ[16].

Τελικὰ ἡ σωτηρία ποὺ προσφέρει ὁ Ἰησοῦς παρουσιάζεται μὲ τὴν μορφὴ ἑνὸς παραδόξου: Ὅποιος θέλει νὰ σωθεῖ, ὁπωσδήποτε πρέπει νὰ χαθεῖ, ὅποιος δέχεται νὰ χαθεῖ, θὰ σωθεῖ γιὰ τὴν αἰώνια ζωή[17]. Αὐτὸς εἶναι ὁ νόμος καὶ σ᾽ αὐτὸν ὑποτάσσεται καὶ ὁ Ἴδιος ὁ Ἰησοῦς. Ἐκεῖνος ποὺ ἔσωσε τοὺς ἄλλους δὲν σώζει τὸν Ἑαυτό Του τὴν ὥρα τοῦ Σταυροῦ.

13. Λουκᾶ ιγ΄ 3, 5.
14. Λουκᾶ ιγ΄ 23 καὶ ἑξῆς.
15. Ματθαίου ιδ΄ 13.
16. Ματθαιου ιθ΄ 25 καὶ ἑξῆς.
17. Ματθαίου ι΄ 39· Λουκᾶ θ΄ 24· Ἰωάννου ιβ΄ 25.

Ὁ Πατέρας θὰ μποροῦσε ἀσφαλῶς νὰ σώσει τὸν Ἰησοῦ ἀπὸ τὸν θάνατο[18], ἀλλὰ ἀκριβῶς γιὰ τὴν ὥρα αὐτὴ ἦρθε στὸν κόσμο[19].

Ὅποιος λοιπὸν θὰ θελήσει νὰ βρεῖ τὴν σωτηρία στὴν πίστη σ' Αὐτόν, πρέπει νὰ Τὸν ἀκολουθήσει ὡς αὐτὸ τὸ σημεῖο.

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς τιμωρήθηκε ἀντὶ γιὰ μᾶς καὶ μᾶς ἐλευθέρωσε ἀπὸ αὐτὲς τὶς συνέπειες καὶ μᾶς χάρισε τὴν θεία ζωή, μᾶς ἔνωσε μὲ τὸν Ἐπουράνιο Θεὸ καὶ Πατέρα καὶ μᾶς εἰσάγαγε στὰ αἰώνια βασίλεια τοῦ Θεοῦ.

Οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι χρησιμοποιοῦν ἕνα ποικίλο λεξιλόγιο γιὰ νὰ περιγράψουν τὸ ἀπολυτρωτικὸ ἔργο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Συνθέτοντας αὐτὲς τὶς ἀναφορὲς μποροῦμε νὰ συνοψίσουμε τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν σωτηρία.

α΄. Ὁ Θεὸς σώζει

Ὁ Θεὸς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι[20]. Γι' αὐτὸ ἔστειλε τὸν Υἱό Του Σωτήρα τοῦ κοσμου[21]. Ὅταν ἐμφανίστηκε καὶ φανε-

18. Ἑβραίους ε΄ 7.
19. Ἰωάννου ιβ΄ 27.
20. Πρὸς Τιμόθεον Α΄ β΄ 4· δ΄ 10.
21. Ἰωάννου Α΄ δ΄ 14.

ρώθηκε ἐδῶ στὴν γῆ ὁ Θεὸς καὶ Σωτήρας μας[22], Αὐτὸς ποὺ ἦρθε γιὰ νὰ σώσει τοὺς ἁμαρτωλούς[23], τότε ἐκδηλώθηκαν ἡ χάρη καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτήρα μας[24]. Γιατὶ μὲ τὸν θάνατο καὶ τὴν ἀνάστασή Του ὁ Χριστὸς ἔγινε γιὰ μᾶς «αἴτιος αἰωνίου σωτηρίας»[25], Σωτήρας τοῦ Σώματος ποὺ εἶναι ἡ Ἐκκλησία[26]. Ἔτσι ὁ τίτλος τοῦ Σωτήρα ταιριάζει τόσο στὸν Πατέρα[27] ὅσο καὶ στὸν Ἰησοῦ[28]. Γι' αὐτὸ τὸ Εὐαγγέλιο ποὺ ἀναφέρει ὅλα αὐτὰ τὰ γεγονότα «εἶναι ἡ δύναμη τοῦ Θεοῦ, ποὺ σώζει καθέναν ποὺ πιστεύει»[29].

Ἀναγγέλοντας αὐτὸ τὸ Εὐαγγέλιο οἱ Ἀπόστολοι ἔχουν μοναδικὸ καὶ ἀποκλειστικὸ σκοπὸ τὴν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων[30].

---

22. Πρὸς Τίτον β΄ 13.

23. Τιμοθέου α 15.

24. Πρὸς Τίτον β΄ 11, 34.

25. Πρὸς Ἑβραίους ε΄ 9.

26. Πρὸς Ἐφεσίους ε΄ 23.

27. Πρὸς Τιμόθεον Α΄ α΄ 1· β΄ 3· δ΄ 10· πρὸς Τίτον α΄ 3· β΄ 10.

28. Πρὸς Τίτον α΄ 4· β΄ 13· γ΄ 6· Β΄ Πέτρου α΄ 11· β΄ 20· γ΄ 2, 18.

29. «*Δύναμις Θεοῦ ἐστὶ εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι*» (Πρὸς Ρωμαίους α΄ 16).

30. Πρὸς Κορινθίους Α΄ θ΄ 22· ι΄ 33· πρὸς Τιμόθεον α΄ 15.

β΄. Ἡ ἐκλογὴ τῆς σωτηρίας

Ἀφοῦ τὸ Εὐαγγέλιο κηρύχθηκε στοὺς ἀνθρώπους μὲ τὸν ἀποστολικὸ λόγο, οἱ ἄνθρωποι ὀφείλουν νὰ ἐκλέξουν τὴν σωτηρία ἢ τὴν ἀπώλεια[31], τὴν ζωὴ ἢ τὸν θάνατο.

Ὅσοι πιστεύουν καὶ ὁμολογοῦν τὴν πίστη τους σώζονται[32], ἀφοῦ ἄλλωστε ἡ πίστη τους ἔχει ἐπισφραγισθεῖ μὲ τὸ βάπτισμα, ποὺ εἶναι μιὰ πραγματικὴ ἐμπειρία σωτηρίας[33]. Ὁ Θεὸς σώζει τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ καθαρὴ εὐσπλαχνία, χωρὶς νὰ ὑπολογίσει τὰ ἔργα τους[34], ἀπὸ χάρη[35], δίνοντάς τους τὸ ἅγιο Πνεῦμα[36].

Ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς βαπτίσεώς του ὁ χριστιανὸς πρέπει νὰ τηρεῖ μὲ πιστότητα τὸν Λόγο ποὺ ἔχει τὴν δύναμη νὰ σώσει τὴν ψυχή του[37]. Πρέπει νὰ τρέφει τὴν πίστη του μὲ τὴν γνώση τῶν Γραφῶν[38] καὶ νὰ τὴν κάνει νὰ καρ-

31. Πρὸς Θεσσαλονικεῖς Β΄ β΄ 10· πρὸς Κορινθίους Β΄ β΄ 15.

32. Πρὸς Ρωμαίους ι΄ 9.

33. Α΄ Πέτρου γ΄ 21.

34. Πρὸς Τιμόθεον Β΄ α΄ 9· πρὸς Τίτον γ΄ 5.

35. Πρὸς Ἐφεσίους β΄ 5, 8.

36. Πρὸς Τιμόθεον Β΄ β΄13· πρὸς Ἐφεσίους α΄ 13· πρὸς Τίτον γ΄ 5.

37. Ἰακώβου α΄ 21.

38. Πρὸς Τιμόθεον Β΄ ; 15.

ποφορήσει μὲ καλὰ ἔργα[39]. Πρέπει νὰ κατεργάζεται μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν σωτηρία του[40]. Αὐτὸ προϋποθέτει τὴν ἄσκηση τῶν ἀρετῶν[41], χάρη στὶς ὁποῖες θὰ αὐξηθεῖ «εἰς σωτηρίαν»[42]. Καμμιὰ ἀμέλεια δὲν εἶναι ἐπιτρεπτή, ἡ σωτηρία προσφέρεται σὲ κάθε στιγμὴ τῆς ζωῆς[43].

γ΄. Ἡ ἀναμονὴ τῆς τελικῆς σωτηρίας

Ἂν καὶ οἱ πιστοὶ εἶναι κληρονόμοι τῆς σωτηρίας[44] καὶ πλήρως δικαιωμένοι[45], ὡστόσο ἀκόμη μόνο «μὲ τὴν ἐλπίδα σωθήκαμε»[46].

Ὁ Θεὸς μᾶς ἐπιφυλάσσει τὴν σωτηρία[47], ἀλλὰ πρόκειται γιὰ μιὰ κληρονομία ποὺ θὰ ἀποκαλυφθεῖ μόνο στὸ τέλος τῶν καιρῶν[48]. Γι' αὐτὸ ἐπιβάλλεται ἡ προσπάθεια τῆς χριστιανικῆς ζωῆς νὰ εἶναι συνεχής, γιατὶ κάθε ἡμέρα

39. Ἰακώβου β΄ 14.
40. Πρὸς Φιλιππησίους β΄ 12.
41. Πρὸς Θεσσαλονικεῖς Α΄ ε΄ 8.
42. Α΄ Πέτρου β΄ 2.
43. Πρὸς Ἑβραίους β΄ 3.
44. Πρὸς Ἑβραίους α΄ 14.
45. Πρὸς Ρωμαίους ε΄ 1.
46. *«Τῇ ἐλπίδι ἐσώθημεν»* (πρὸς Ρωμαίους η΄ 24).
47. Πρὸς Θεσσαλονικεῖς Α΄ ε΄ 9.
48. Α΄ Πέτρου ι΄ 5.

ποὺ περνάει μᾶς φέρνει τὴν κληρονομία αὐτὴ πλησιέστερα[49].

Ἡ σωτηρία μὲ τὴν πλήρη σημασία τῆς λέξεως ἐντάσσεται στὰ πλαίσια τῆς ἐσχατολογικῆς προσδοκίας τῆς Ἡμέρας τοῦ Κυρίου[50].

Ἤδη συμφιλιωμένοι μὲ τὸν Θεὸ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ Του καὶ δικαιωμένοι διὰ τοῦ αἵματός Του, θὰ σωθοῦμε χάρη σ' Ἐκεῖνον ἀπὸ τὴν ὀργή[51]. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς θὰ ἐμφανισθεῖ γιὰ νὰ μᾶς δώσει τὴν Σωτηρία[52]. Ἔτσι ἀναμένουμε τὴν τελικὴ ἐμφάνιση τοῦ Σωτήρα ποὺ θὰ ἀποτελειώσει τὸ ἔργο Του μὲ τὴν μεταμόρφωση τοῦ σώματός μας[53].

Μὲ αὐτὴ τὴν ἐκδοχὴ ἡ σωτηρία μας εἶναι ἀντικείμενο ἐλπίδας[54]. Τότε θὰ σωθοῦμε ἀπὸ τὴν ἀσθένεια, ἀπὸ τὸν πόνο, ἀπὸ τὸν θάνατο, τότε θὰ ἐκλείψουν ὁριστικὰ ὅλα τὰ δεινὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα οἱ ψαλμωδοὶ ἱκέτευαν τὸν Θεὸ νὰ λυτρωθοῦν καὶ τὰ ὁποῖα κατατρόπωσε ὁ Ἰησοῦς μὲ τὰ θαύματα στὴν διάρκεια τῆς ἐπίγειας ζωῆς Του.

---

49. Πρὸς Ρωμαίους ιγ΄ 11.
50. Πρὸς Κορινθίους Α΄ γ΄ 13 καὶ ἑξῆς, ε΄ 5.
51. Πρὸς Ρωμαίους ε΄ 9.
52. Πρὸς Ἑβραίους θ΄ 28.
53. Πρὸς Φιλιππησίους γ΄ 20.
54. Πρὸς Ρωμαίους η΄ 23.

Ἡ πραγματοποίηση ἑνὸς τέτοιου ἔργου θὰ ἀποτελέσει τὴν κατ᾽ ἐξοχὴν νίκη τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸ μαρτυροῦν καὶ οἱ λειτουργικὲς ἀναφωνήσεις τῆς Ἀποκαλύψεως: «Ἡ σωτηρία τῷ Θεῷ ἡμῶν καὶ τῷ Χριστῷ»[55].

55. Ἀποκαλύψεως ζ΄ 10, ιβ 10, ιθ΄ 1.

Γ΄. Του Αγγελου στους Ποιμενες της Βηθλεεμ

Ἀκολουθεῖ ἡ μαρτυρία τοῦ Ἀγγέλου στοὺς ποιμένες τῆς Βηθλεὲμ τὸ βράδυ ποὺ γεννήθηκε ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

«Σήμερα στὴν πόλη τοῦ Δαβίδ γεννήθηκε γιὰ χάρη σας σωτήρας, ὁ Ὁποῖος εἶναι ὁ Χριστός, ὁ Κύριος»[1].

Ἄγγελος Κυρίου ἀνήγγειλε στοὺς ποιμένες, ποὺ ἔβοσκαν τὰ πρόβατά τους στὴν περιοχὴ τῆς Βηθλεὲμ καὶ ἦσαν ἄγρυπνοι τὴν νύχτα ποὺ

1. *«Ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ ὅς ἐστιν Χριστὸς Κύριος ἐν πόλει Δαυῒδ»* (Λουκᾶ β΄ 11).

γεννήθηκε ὁ Κύριος, ὅτι γεννήθηκε ὁ Σωτήρας τους, ὁ Ὁποῖος εἶναι ὁ Χριστὸς Κύριος.

1. Ὁ Μεσσίας

Ὁ ὅρος Μεσσίας παρμένος ἀπὸ τὰ ἑβραϊκὰ καὶ τὰ ἀραμαϊκὰ καὶ ὁ ὅρος Χριστὸς μεταγραμμένος στὰ ἑλληνικά, ταυτίζονται καὶ σημαίνουν καὶ οἱ δύο «Κεχρισμένος». Ὁ Θεὸς στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἐγκαθιστοῦσε γιὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς κοσμικοὺς ἄρχοντές του (Βασιλεῖς), ἀλλὰ καὶ τοὺς πνευματικοὺς ἡγέτες (Ἀρχιερεῖς) μὲ μιὰ τελετουργία, κατὰ τὴν ὁποία εἴτε ὁ Βασιλιὰς εἴτε ὁ Ἀρχιερέας χριόταν μὲ ἱερὸ λάδι, κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπο: Σὲ ἕνα ἱερὸ σκεῦος ἐτίθετο τὸ λάδι καὶ χυνόταν στὸ κεφάλι τοῦ χριομένου. Αὐτὸ διέτρεχε ὅλο τὸ σῶμα. Αὐτὸς ποὺ ὑφίστατο αὐτὴ τὴν τελετουργία ἐθεωρεῖτο κεχρισμένος καὶ οὐσιαστικὰ ἀνυψωνόταν εἴτε στὸ βασιλικὸ εἴτε στὸ ἀρχιερατικὸ ἀξίωμα. Περιγράφονται τέτοιες τελετουργίες στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, ὅπως τοῦ Βασιλιᾶ Σαοὺλ ἀπὸ τὸν προφήτη Σαμουήλ[2], τῶν Βασιλέων Ἀζὴλ καὶ Ἰοὺ καὶ τοῦ προφήτη Ἐλισσαίου ἀπὸ τὸν προφήτη Ἠλία[3].

2. Βασιλειῶν Α΄ ι΄.

3. Βασιλειῶν Γ΄ ιθ΄ 15-16.

Ὁ ἀπόστολος Πέτρος κατηχώντας τὸν Κορνήλιο, ἀναφερόμενος στὸν Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρὲτ λέει, ὅτι ὁ Θεὸς Τὸν ἔχρισε μὲ Πνεῦμα Ἅγιο[4].

Ἐπίσης καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος[5] ἐφαρμόζει στὸν Κύριο Ἰησοῦ τὸν λόγο τοῦ Ψαλμωδοῦ:

«Σὺ Κύριε, ἀγάπησες τὴν δικαιοσύνη καὶ μίσησες τὴν ἀδικία καὶ τὴν παρανομία. Γι' αὐτὸ ὁ Θεός, ὁ Θεός σου σὲ ἔχρισε μὲ τὸ ἔλαιον τῆς ἀγαλλιάσεως καὶ χαρᾶς παραπάνω ἀπὸ κάθε ἄλλο προφήτη, ἀρχιερέα ἢ ἐπίγειο βασιλιά»[6].

Αὐτὴ ἡ ὀνομασία ἔγινε στοὺς ἀποστολικοὺς χρόνους· τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ περιέλαβε τὸ περιεχόμενο τῶν ἄλλων τίτλων τοὺς ὁποίους ὁ Ἴδιος διεκδικοῦσε. Ἡ ὀνομασία αὐτὴ ὑπογράμμιζε ἄλλωστε τὸν βαθὺ δεσμὸ ποὺ ἔνωνε τὸ πρόσωπό Του μὲ τὴν πανάρχαιη ἐλπίδα τοῦ ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, ποὺ εἶχε ὡς κέντρο της τὴν προσδοκία τοῦ Μεσσία, υἱοῦ τοῦ Δαβίδ.

---

4. Πράξεων ι΄ 38 καὶ δ΄ 27.

5. Πρὸς Ἑβραίους α΄ 9.

6. *«Ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεὸς ὁ Θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου»* (Ψαλμοῦ μδ΄ (με΄) 44 8).

Ἔκπληκτοι ἀπὸ τὴν ἁγιότητα, τὸ κῦρος καὶ τὴν δύναμη τοῦ Ἰησοῦ[7] οἱ ἀκροατὲς Του ἀναρωτιόνταν «μή τι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός;»[8] «ἢ μή τι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Δαυΐδ;»[9]. Τὸν πιέζουν νὰ ἐκδηλωθεῖ ἀνοιχτά[10].

Μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα οἱ ἄνθρωποι μοιράζονται.

Ἀπὸ τὴν μιὰ μεριὰ ἡ Ἰουδαϊκὴ ἐξουσία ἀποφασίζει νὰ ἀφορίσει ὅποιον θὰ Τὸν ἀναγνωρίσει Μεσσία[11]. Στὴν ἄλλη πλευρὰ βρίσκονται ἐκεῖνοι ποὺ προστρέχουν στὴν θαυματουργικὴ δύναμή Του ἀποκαλώντας καὶ προσφωνώντας Τον ἀνοιχτὰ Υἱὸ τοῦ Δαβίδ[12].

Ἔτσι στὸ θέμα αὐτὸ ὁ Ἰησοῦς κρατάει ἐπιφυλακτικὴ στάση καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ ξεκαθαρίσει τὶς μεσσιανικὲς ἀντιλήψεις τῶν μαθητῶν Του, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὄχλου. Ἡ σταδιοδρομία Του ὡς Μεσσία θὰ ἀρχίσει ὅπως τοῦ πάσχοντος Δούλου, κατὰ τὴν προφητεία τοῦ Ἡσαΐα. Ὡς Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου θὰ εἰσέλθει στὴν δόξα Του μὲ τὴν θυσία τῆς ζωῆς Του.

---

7. Ἰωάννου ζ΄ 31.
8. Ἰωάννου δ΄ 29, ζ΄ 40.
9. Ματθαίου ιβ΄ 23.
10. Ἰωάννου ι΄ 24.
11. Ἰωάννου θ΄ 22.
12. Ματθαίου θ΄ 27· ιε΄ 22· κ΄ 30.

Μόνο μετὰ τὴν ἀνάστασή Του οἱ μαθητὲς θὰ μπορέσουν νὰ καταλάβουν τὶ ἀκριβῶς σημαίνει ὁ τίτλος Του ὅταν τοὺς ἐξηγοῦσε καὶ ρωτοῦσε: «Αὐτὰ δὲν ἔπρεπε νὰ πάθει ὁ Χριστὸς καὶ νὰ εἰσέλθει στὴν δόξα Του;»[13].

Προφανῶς μετὰ τὴν ἀνάσταση δὲν ὑπάρχει θέμα γιὰ ἐγκόσμια δόξα, ἀλλὰ γιὰ κάτι ἐντελῶς διαφορετικό, νὰ κηρυχθεῖ «στὸ ὄνομά Του μετάνοια καὶ ἄφεση ἁμαρτιῶν σ' ὅλα τὰ ἔθνη»[14].

Στὸ φῶς λοιπὸν τῆς ἀναστάσεως ἡ νεόφυτη Ἐκκλησία ἀποδίδει στὸν Ἰησοῦ τὸν τίτλο τοῦ Μεσσία - Χριστοῦ ξεκαθαρισμένο ἀπὸ κάθε διφορούμενο. Οἱ λόγοι τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀπολογητικοὶ καὶ θεολογικοί. Ἀποδεικνύουν ὅτι τὸ προσδοκώμενο Πρόσωπο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἔχει ἔρθει καὶ εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

Αὐτὴ ἡ ἀπόδειξη βασίζεται σὲ μιὰ ἀξιόπιστη θεολογία ποὺ τονίζει τὴν συνέχεια τῶν δύο Διαθηκῶν καὶ βλέπει στὴν δεύτερη τὴν ἐκπλήρωση τῆς πρώτης.

Τὸ ἴδιο Χρῖσμα λαμβάνουν καὶ οἱ πιστοί,

---

13. *«Οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ;»* (Λουκᾶ δ΄ 26).

14. *«Ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη»* (Λουκᾶ κδ΄ 47).

δηλαδὴ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, μετὰ τὸ ἅγιο Βάπτισμά τους, ποὺ τοὺς ἑνώνει μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ τοὺς καθοδηγεῖ στὴν πνευματικὴ ζωή[15].

2. Ὁ Κύριος

Ἡ Ἐκκλησία στὸ λατρευτικό Της τυπικὸ γενικὰ ἀπευθύνει τὶς προσευχὲς στὸν Θεὸ Πατέρα διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας ἐν ἁγίῳ Πνεύματι. Ὁ τίτλος τοῦ Κυρίου δόθηκε στὸν Ἰησοῦ Χριστὸ ἀπὸ τὴν ἀρχή. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Κύριος[16]. Αὐτὸ τὸ ὄνομα ἐκφράζει στὴν ἐντέλεια τὸ μυστήριο τοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου καὶ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς διεκδίκησε καὶ αὐτὸ τὸν τίτλο ἑρμηνεύοντας τὸν Ψαλμὸ ρθ΄ (109). Ἔτσι κατέστησε κατανοητό ὅτι ἂν καὶ υἱός, δηλαδὴ ἀπόγονος τοῦ Δαβίδ, ἦταν ἀνώτερος καὶ προγενέστερος ἐκείνου[17]. Εἶναι Αὐτὸς ποὺ ὁ Δαβὶδ ἀναγνώριζε ὡς Κύριό Του.

15. Ἰωάννου Α΄ β΄ 20· 27.
16. Πρὸς Ρωμαίους ι΄ 9.
17. Ματθαίου κβ΄ 43· Λουκᾶ α΄ 43· β΄ 11.

Δ΄. Του Ζαχαρια πατερα Ιωαννου του Προδρομου και Βαπτιστου

Ἐρχόμαστε στὴν μαρτυρία τοῦ Ζαχαρία, ποὺ περιέχεται στὴν ὠδὴ ποὺ ἔψαλε, ὅταν γεννήθηκε ὁ γιός του Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος.

«Ὁ Ζαχαρίας, ὁ πατέρας τοῦ παιδιοῦ, πλημμύρισε ἀπὸ Πνεῦμα Ἅγιο, καὶ προφήτευσε λέγοντας: Ἂς εἶναι εὐλογημένος ὁ Κύριος, ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραήλ, γιατὶ ἦρθε καὶ λύτρωσε τὸν λαό Του, καὶ γιὰ χάρη μας ἔστειλε ἕνα δυνατὸ σωτήρα ἀπὸ τὴν γενεὰ τοῦ Δαβίδ, τοῦ δούλου Του, ὅπως ἀκριβῶς εἶχε πεῖ αἰῶνες πρὶν μὲ τὸ στόμα τῶν ἁγίων προφητῶν Του.

Μὲ Αὐτὸν θὰ μᾶς σώσει ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς μας καὶ ἀπὸ τὴν ἐξουσία ὅλων ὅσων μᾶς μισοῦν. Ἔδειξε τὴν εὐσπλαγχνία Του στοὺς προγόνους μας καὶ ἐκπλήρωσε τὴν ἁγία διαθήκη του, τὴν ἔνορκη δηλαδὴ ὑπόσχεση καὶ βεβαίωση, ποὺ ἔκαμε στὸν πατέρα μας Ἀβραάμ, νὰ μᾶς ἀξιώσει, ἀφοῦ λυτρωθοῦμε ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν μας, νὰ Τὸν λατρέψουμε χωρὶς φόβο μὲ ὅ,τι εἶναι εὐσέβεια καὶ ἀρετὴ ἐνώπιόν Του ὅλες τὶς ἡμέρες τῆς ζωῆς μας.

Καὶ Ἐσὺ, παιδί, θὰ ἀναγνωριστεῖς προφήτης τοῦ Ὑψίστου. Διότι θὰ προπορευθεῖς μπροστὰ ἀπὸ τὸν Κύριο γιὰ νὰ ἑτοιμάσεις τὸν δρόμο Του κάνοντας γνωστὴ στὸν λαό Του τὴν σωτηρία μὲ τὴν συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν τους, γιατὶ ὁ Θεός μας εἶναι γεμάτος εὐσπλαχνία. Ἔκανε νὰ ἀνατείλει γιὰ μᾶς ἕνα φῶς ἀπὸ ψηλά, γιὰ νὰ φωτίσει αὐτοὺς ποὺ ζοῦνε στὸ σκοτάδι καὶ κάτω ἀπὸ τοῦ θανάτου τὴν σκιά»[1].

1. «*Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη Πνεύματος ἁγίου καὶ προεφήτευσε λέγων· Εὐλογητὸς Κύριος, ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραήλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ ἤγειρε κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν τῷ οἴκῳ Δαυὶδ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, καθὼς ἐλάλησε διὰ στόματος τῶν ἁγίων, τῶν ἀπ᾽ αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ, σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐκ*

Ἡ μαρτυρία τοῦ προφήτου Ζαχαρία διαιρεῖται σὲ δύο μέρη.

Στὸ πρῶτο μέρος ἀναφέρεται στὴν ἐκπλήρωση τῶν προφητειῶν καὶ τῶν ὑποσχέσεων τοῦ Θεοῦ ὅτι θὰ ἐπισκεφθεῖ τὸν λαό Του καὶ θὰ τὸν ἐλεθερώσει ἀπὸ τοὺς πνευματικοὺς ἐχθρούς του, ὥστε νὰ Τὸν λατρεύει μὲ ἀφοσίωση καὶ ἀρετή.

Στὸ δεύτερο μέρος ἀναφέρεται στὴν διακονία τοῦ δικοῦ του υἱοῦ, ποὺ θὰ προετοιμάσει τοὺς ἀνθρώπους νὰ δεχθοῦν τὴν σωτηρία, ποὺ θὰ τοὺς προσφέρει ὁ Λυτρωτὴς καὶ τὸ φῶς ποὺ θὰ φωτίσει τὴν σκοτεινὴ ζωή τους.

χειρὸς πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς, ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ, ὅρκον ὃν ὤμοσε πρὸς Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ δοῦναι ἡμῖν ἀφόβως, ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν ῥυσθέντας, λατρεύειν αὐτῷ ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν. Καὶ σὺ, παιδίον, προφήτης ὑψίστου κληθήσῃ· προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου Κυρίου ἑτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ, τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν διὰ σπλάγχνα ἐλέους Θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις, τοῦ κατευθῦναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης (Λουκᾶ α΄ 67-80).

1. Ἡ ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν

Ἡ ἁμαρτία σκοτίζει τὸν νοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸν τυφλώνει πνευματικά. Ὁ Κύριος διακήρυξε, ὅτι εἶναι τὸ φῶς τοῦ κόσμου καὶ ἐκεῖνος ποὺ θὰ Τόν ἀκολουθεῖ μὲ πρόθυμη ἐμπιστοσύνη καὶ ἐλπίδα καὶ μὲ ὑπακοὴ στοὺς λόγους Του δὲν θὰ περπατήσει οὔτε θὰ βρεθεῖ ποτὲ στὸ σκοτάδι τῆς πλάνης καὶ τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ θὰ ἔχει μέσα του τὸ ζωηφόρο καὶ πνευματικὸ φῶς, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀληθινὴ ζωή, τὸν Θεό[2].

Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, σύμφωνα μὲ τὴν προφητεία τοῦ Πατέρα του Ζαχαρία, εἶναι νὰ κηρύξει στὸν λαό, ὅτι ἡ σωτηρία προϋποθέτει τὴν συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν· ὅτι συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν δίνεται στοὺς μετανοοῦντες ἀδιακρίτως· ὅτι αὐτὴ εἶναι ἐνέργεια τοῦ εὔσπλαχνου Θεοῦ. Τὸ θέμα αὐτὸ τὸ εἴδαμε καὶ στὰ προηγούμενα.

Ἔτσι μᾶς ἐπιβάλλεται νὰ σχολιάσουμε τὴν διδασκαλία τῆς Γραφῆς περὶ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν.

Στὴν Γραφὴ ὁ ἁμαρτωλός, εἶναι ἕνας χρεώστης ποὺ ὁ Θεὸς μὲ τὴν ἄφεση τοῦ χαρίζει

2. Ἰωάννου η΄ 12.

τὸ χρέος. Ἡ ἀπαλλαγὴ αὐτὴ εἶναι τόσο ἀποτελεσματική, ὥστε ὁ Θεὸς νὰ μὴ βλέπει πιὰ τὴν ἁμαρτία, ποὺ εἶναι σὰν νὰ ρίφθηκε πίσω του[3], ποὺ ἀφέθηκε[4], ἐξιλεώθηκε, καταστράφηκε[5].

Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, χρησιμοποιώντας τὸ ἴδιο λεξιλόγιο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὑπογραμμίζει, ὅτι ἡ ἀπαλλαγὴ εἶναι χαριστικὴ καὶ ὁ χρεώστης ἀναξιόχρεος[6].

Συνέπεια τῆς ἀφέσεως εἶναι ἡ συμφιλίωση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεὸ καὶ ἡ συνένωσή του μὲ Αὐτὸν μέσω τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

α΄. Ὁ Θεὸς τῆς ἀφέσεως

Ἀπέναντι στὴν ἁμαρτία ὁ ζηλωτὴς Θεὸς[7] ἀποκαλύπτεται Θεὸς συγνώμης. Στὸ Βιβλίο τῆς Ἐξόδου ἀναφέρεται ἡ ἀποστασία τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ποὺ λίγο μετὰ τὴν ἐξαγγελία τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ στὸ Σινᾶ καὶ τὴν ὑπόσχεση τοῦ λαοῦ, ὅτι δὲν θὰ ἀναγνωρίσει ἄλλους θεοὺς καὶ δὲν θὰ τοὺς προσκυνήσει, ὁ

3. Ἡσαΐου κή΄ 17.
4. Ἐξόδου λβ΄ 32,
5. Ἡσαΐου στ΄ 7.
6. Λουκᾶ ζ΄ 42· Ματθαίου ιή΄ 25.
7. Ἐξόδου κ΄ 5.

ἰσραηλιτικὸς λαὸς κατασκευάζει καὶ προσκυνάει τὸ χρυσὸ μοσχάρι σὰν Θεό. Ἐνῶ θὰ ἄξιζε νὰ καταστραφεῖ γιὰ τὴν ἀθέτηση τῆς Διαθήκης, αὐτὴ ἡ ἀπιστία του γίνεται ἀφορμὴ νὰ διακηρυχθεῖ ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς εἶναι «οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ ἀληθινός, ... ἀφαιρῶν ἀνομίας καὶ ἀδικίας καὶ ἁμαρτίας»[8].

Γι' αὐτὸ ὁ Μωυσῆς μπορεῖ νὰ προσεύχεται μὲ βεβαιότητα καὶ νὰ λέει στὸν Θεό: «Ὁ λαὸς αὐτὸς εἶναι σκληροτράχηλος καὶ ἀνυπότακτος. Σὺ ὅμως ὡς ἐλεήμονας θὰ συγχωρήσεις τὶς ἁμαρτίες καὶ τὶς παρανομίες μας καὶ θὰ γίνουμε πάλι ἄνθρωποι δικοί σου»[9].

Ἀνθρωπίνως καὶ νομικῶς, ἡ ἄφεση δὲν δικαιολογεῖται, ἀφοῦ ὁ Θεὸς ὀφείλει νὰ ἀποκαλύψει τὴν ἁγιότητά Του μὲ τὴν δικαιοσύνη Του[10] καὶ νὰ τιμωρήσει αὐτοὺς ποὺ Τὸν περιφρονοῦν[11].

Ὁ Προφήτης Ἱερεμίας παρομοιάζει τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ μὲ ἄπιστη σύζυγο καὶ διερω-

8. Ἐξόδου λδ΄ 6-7.

9. *«Ὁ λαὸς γὰρ σκληροτράχηλός ἐστι, καὶ ἀφελεῖς σὺ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ τὰς ἀνομίας ἡμῶν, καὶ ἐσόμεθα σοί»* (Ἐξόδου λδ΄ 9).

10. Ἡσαΐου ε΄ 16.

11. Ἡσαΐου ε΄ 24.

τᾶται πῶς ἡ σύζυγος ἡ ἄπιστη στὴν Διαθήκη, δικαιοῦται νὰ ὑπολογίζει στὴν ἄφεση, αὐτὴ ποὺ δὲν ντράπηκε γιὰ τὴν ἐκπόρνευσή της;[12]

Ὁ Θεὸς ὅμως δὲν σκέπτεται οὔτε ἐνεργεῖ ἀνθρωπίνως καὶ ὁ Ἅγιος δὲν θέλει νὰ καταστρέφει[13].

Ὄχι μόνο δὲν ἐπιθυμεῖ τὸν θάνατο τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ ἀντίθετα, θέλει τὴν μεταστροφή του[14] γιὰ νὰ μπορέσει νὰ τοῦ δώσει τὴν ἄφεση.

Γιατὶ «οὔτε οἱ δρόμοι, ποὺ ἀνοίγω γιὰ σᾶς, μοιάζουν μὲ τοὺς δρόμους τοὺς δικούς σας, λέει ὁ Κύριος. Ἀλλὰ ὅσο ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, τόσο ἀπέχει ὁ δικός μου δρόμος ἀπὸ τοὺς δικούς σας καὶ τὰ διανοήματά σας ἀπὸ τὴν δική μου σκέψη»[15].

Αὐτὴ ἡ ἐκδοχή, ὅτι ὁ Θεὸς ἐνεργεῖ ἀσύγκριτα διαφορετικὰ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, κάνει τὴν προσευχὴ τῶν Ψαλμωδῶν τόσο βεβαία. Ὁ Θεὸς συγχωρεῖ τὸν ἁμαρτωλὸ ποὺ ὁμολογεῖ

12. Ἱερεμίου γ΄ 1-5.

13. Ὡσηὲ ια΄ 8 καὶ ἑξῆς.

14. Ἰεζεκιὴλ ιη΄ 32.

15. «*Οὐδ᾽ ὥσπερ αἱ ὁδοὶ ὑμῶν αἱ ὁδοί μου, λέγει Κύριος. ἀλλ᾽ ὡς ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, οὕτως ἀπέχει ἡ ὁδός μου ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν καὶ τὰ διανοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς διανοίας μου*» (Ἡσαΐου νε΄ 8-9).

τὴν ἐνοχή του[16]. Ἀντὶ νὰ θέλει νὰ καταστρέψει τὸν ἁμαρτωλό[17], ἀντὶ νὰ τὸν περιφρονεῖ, τὸν ἀναγεννᾶ ἐξαγνίζοντας καὶ γεμίζοντας χαρὰ «τὴν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην» καρδιά του[18].

Ὁ Θεός, ἡ ἀστείρευτη πηγὴ λυτρώσεως, εἶναι ὁ Πατέρας ποὺ συγχωρεῖ τὰ πάντα στὰ παιδιά Του[19].

β΄. Ἡ συγνώμη τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ

Ὅπως ὁ Ἰσραήλ[20], ἔτσι καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς περιμένει τὴν συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν καὶ κηρύττει ἕνα βάπτισμα ποὺ εἶναι προϋπόθεση τῆς ἀφέσεως: «Μετανοεῖτε...» Ἡ ἄφεση δίδεται ὅταν προηγηθεῖ μετάνοια.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ποὺ δὲν στάλθηκε ἀπὸ τὸν Πατέρα Του ὡς Κριτὴς ἀλλὰ ὡς Σωτήρας[21], καλεῖ σὲ μετάνοια καὶ ἐπιστροφὴ ὅλους ἐκείνους ποὺ ἔχουν ἀνάγκη ἀφέσεως καὶ προ-

16. Ψαλμοῦ λα΄ (λβ΄) 31,5· Βασιλειῶν Β΄ ιβ΄ 13.

17. Ψαλμοῦ οζ΄ (οη΄) 77, 38.

18. Ψαλμοῦ ν΄ (να΄) 50,10-14· 19· Ψαλμοῦ λα (λβ΄) 31, 1-11.

19. Ψαλμοῦ ρβ΄ (ργ΄) 102, 3 καὶ 8-14.

20. Λουκᾶ α΄ 77.

21. Ἰωάννου γ΄ 17· ιβ΄ 47.

τρέπει σ' αὐτὴ ἀποκαλύπτοντας καὶ ἐνθαρρύνοντας ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι Πατέρας ποὺ ἡ χαρά Του εἶναι νὰ συγχωρεῖ[22] καὶ τὸ θέλημά Του εἶναι νὰ μὴ χαθεῖ κανείς[23].

Ὁ Ἰησοῦς δὲν ἀναγγέλλει μόνο αὐτὴ τὴν ἄφεση, ἀλλά χορηγεῖ τὴν ἄφεση καὶ βεβαιώνει μὲ τὰ ἔργα Του, ὅτι διαθέτει αὐτὴ τὴν ἐξουσία ποὺ τὴν ἔχει μόνο ὁ Θεός.

Ὁ Χριστὸς ἐπισφραγίζει τὸ ἔργο Του παρέχοντας στοὺς ἁμαρτωλοὺς τὴν συγνώμη τοῦ Πατέρα Του. Προσεύχεται[24] καὶ χύνει τὸ αἷμα Του[25] «εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν».

Ἀληθινὸς Δοῦλος τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν προφητεία τοῦ Ἡσαΐα[26] δικαιώνει τοὺς «πολλούς» παίρνοντας πάνω Του τὶς ἁμαρτίες τους[27] γιατὶ εἶναι ὁ «Ἀμνός» ὁ Ὁποῖος «αἴρει τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου»[28].

Μὲ τὸ αἷμα Του ἐξαγνιστήκαμε, πλυθήκαμε ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες μας[29].

---

22. Λουκᾶ ιε΄.
23. Ματθαιου ιη΄ 12 καὶ ἑξῆς.
24. Λουκᾶ κγ΄ 34.
25. Μάρκου ιδ΄ 24.
26. Ἡσαΐα νβ΄ 13 - νδ΄ 1.
27. Πέτρου Α΄ β΄ 24· Μάρκου ι΄ 45· Ἡσαΐου νγ΄ 11.
28. Ἰωάννου α΄ 29.
29. Ἰωάννου Α΄ α΄ 7· Ἀποκαλύψεως α΄ 5.

Ὁ ἀναστημένος Χριστὸς ἔχοντας «πᾶσαν ἐξουσίαν ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς» μεταδίνει στοὺς Ἀποστόλους τὴν ἐξουσία τοῦ «ἀφιέναι ἁμαρτίας»[30]. Ὅταν ὁ πιστὸς βαπτίζεται καὶ κοινωνεῖ τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων λαμβάνει τὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ ὅταν ἡ ψυχὴ μολυνθεῖ μετὰ τὸ βάπτισμα ἀπὸ τὴν ἁμαρτία μὲ τὴν ἱερὰ Ἐξομολόγηση ἀποπλύνεται καὶ καθαρίζεται πάλι.

30. Ἰωάννου κ΄ 22· Ματθαίου ιστ΄ 19· ιή΄ 18.

Ε΄. Του Συμεων του Θεοδοχου

Ἐξαιρετικὲς πληροφορίες γιὰ τὸ πρόσωπο Τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ περιέχουν καὶ οἱ προφητικοὶ λόγοι τοῦ Συμεὼν τοῦ θεοδόχου ποὺ Τὸν ὑποδέχθηκε στὸν Ναὸ βρέφος τεσσαρακονθήμερο.

«Στὰ Ἱεροσόλυμα βρισκόταν ἕνας ἄνθρωπος ποὺ τὸν ἔλεγαν Συμεών. Ἦταν πιστὸς καὶ εὐλαβής, περίμενε τὴν σωτηρία τοῦ Ἰσραήλ καὶ τὸν καθοδηγοῦσε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο. Τοῦ εἶχε φανερώσει, λοιπόν, τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ὅτι δὲν θὰ πεθάνει προτοῦ νὰ δεῖ τὸν Μεσσία. Τότε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα τοῦ ὑπέδειξε νὰ πάει στὸν ναό. Μόλις οἱ γονεῖς ἔφεραν ἐκεῖ τὸ

παιδί, τὸν Ἰησοῦ, γιὰ νὰ κάνουν γι' Αὐτὸ τὰ ἔθιμα τοῦ νόμου, τὸν πῆρε στὴν ἀγκαλιά του, δόξασε τὸν Θεὸ καὶ εἶπε: Τώρα, Κύριε, μπορεῖς ν' ἀφήσεις τὸν δοῦλο σου νὰ πεθάνει εἰρηνικά, ὅπως τοῦ ὑποσχέθηκες, γιατὶ τὰ μάτια μου εἶδαν τὸν σωτήρα ποὺ ἑτοίμασες γιὰ ὅλους τοὺς λαούς, φῶς ποὺ θὰ φωτίσει τὰ ἔθνη καὶ θὰ δοξάσει τὸν λαό Σου τὸν Ἰσραήλ. Ὁ Ἰωσὴφ καὶ ἡ μητέρα Του θαύμαζαν γιὰ ὅσα λέγονταν γι' Αὐτό. Ὁ Συμεὼν τοὺς εὐλόγησε καὶ εἶπε στὴν Μαριάμ, τὴν μητέρα τοῦ Ἰησοῦ: Αὐτὸς θὰ γίνει αἰτία νὰ καταστραφοῦν ἢ νὰ σωθοῦν πολλοὶ Ἰσραηλίτες. Θὰ εἶναι σημεῖο ἀντιλεγόμενο, γιὰ νὰ φανερωθοῦν οἱ πραγματικὲς διαθέσεις πολλῶν· ὅσο γιὰ σένα, ὁ πόνος γιὰ τὸ παιδί σου θὰ διαπεράσει τὴν καρδιά σου σὰν δίκοπο μαχαίρι»[1].

1. *«Καὶ ἰδοὺ ἦν ἄνθρωπος ἐν Ἰεροσολύμοις ᾧ ὄνομα Συμεών, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβής, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ Πνεῦμα ἦν ἅγιον ἐπ' αὐτόν· καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἴδῃ τὸν Χριστὸν Κυρίου. καὶ ἦλθεν ἐν τῷ Πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ καὶ εὐλόγησε τὸν Θεὸν καὶ εἶπε· Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, δέσπο-*

Ὁ Συμεὼν ὁ θεοδόχος εὐλογεῖ τὸν Θεὸ γιὰ τὴν χάρη ποὺ τοῦ ἔκανε νὰ δεῖ σαρκωμένο τὸν Σωτήρα, ποὺ Τὸν προετοίμασε γιὰ ὅλους τοὺς λαοὺς καὶ προφήτευσε ὅτι ὁ Σωτήρας θὰ φωτίσει μὲ τὴν διδασκαλία Του ὅλους τοὺς λαούς, ἦρθε δηλαδὴ γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὅτι γι᾽ Αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι θὰ διαφωνοῦν καὶ θὰ ἀντιλέγουν. Πρὸς τὴν Μητέρα Του εἶπε προφητικά, ὅτι θὰ τρυπήσει τὴν καρδιά της μία ρομφαία, ἐννοώντας τὸν σταυρικὸ θάνατο τοῦ Υἱοῦ της.

1. Σημεῖο ἀντιλεγόμενο

Στοὺς ἄλλους μεσσιανικοὺς χαρακτηρισμούς, ποὺ σχολιάσαμε, προστίθεται ἡ προφητεία γιὰ τὴν στάση τῶν ἀνθρώπων ἀπέναντι

τα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ, ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν. φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ. καὶ ἦν Ἰωσὴφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεὼν καὶ εἶπεν πρὸς Μαριὰμ τὴν μητέρα αὐτοῦ· Ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον. καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί» (Λουκᾶ β΄ 25-35).

στὸν σαρκωμένο Υἱὸ τοῦ Θεοῦ. Ἄλλοι θὰ Τὸν προσκυνήσουν ὡς Θεὸ καὶ εὐεργέτη τους, ἐνῶ ἄλλοι θὰ Τὸν βλασφημήσουν. Ἄλλοι θὰ Τὸν δεχθοῦν ὡς Σωτήρα τους καὶ διδάσκαλό τους, ἐνῶ ἄλλοι θὰ Τὸν ἀπορρίψουν καὶ θὰ Τὸν ἀποδοκιμάσουν. Ἄλλοι θὰ Τὸν ἀκολουθήσουν μὲ αὐτοθυσία καὶ ὑπακοή, ἐνῶ ἄλλοι θὰ Τὸν ἀποστραφοῦν ὡς λαοπλάνο καὶ ἐπικίνδυνο.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὡς «σημεῖον ἀντιλεγόμενον» φέρνει τὴν διαίρεση[2] ἀκόμα καὶ μέσα στὶς οἰκογένειες[3], ἀνάμεσα σ' ἐκείνους ποὺ εἶναι μὲ τὸ μέρος Του καὶ σ' ἐκείνους ποὺ εἶναι ἐναντίον Του[4].

Οὐσιαστικὰ μὲ τὴν παρουσία Του διαταράσσει μόνο μιὰ φαινομενικὴ εἰρήνη ἢ ψεύτικη εἰρήνη, ἀφοῦ Ἐκεῖνος ἦρθε νὰ συναγάγει τὰ διασκορπισμένα[5], νὰ λύσει τὴν ἔχθρα, νὰ καταργήσει τοὺς φραγμούς, νὰ ἐγκαταστήσει τὴν ἀληθινὴ εἰρήνη ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους κάνοντάς τους παιδιὰ τοῦ Ἴδιου Πατέρα, μέλη τοῦ Ἴδιου Σώματος, ἐμψυχωμένους ἀπὸ τὸ Ἴδιο Πνεῦμα[6].

2. Λουκᾶ ιβ΄ 51.
3. Λουκᾶ ιβ΄ 52 καὶ ἑξῆς.
4. Ἰωάννου ζ΄ 49· θ΄16· ι΄ 19.
5. Ἰωάννου ια΄ 52· ι΄ 16.
6. Πρὸς Ἐφεσίους β΄ 14-18.

Μιὰ ἐνδεχομένη διαίρεση αὐτοῦ τοῦ ἁγίου Σώματος, δηλαδὴ τῆς Ἐκκλησίας, φαίνεται σὰν τερατούργημα[7], εἶναι καρπὸς τῆς «σαρκός»[8] καὶ τροφοδοτεῖ τὴν ἁμαρτία.

2. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς Φῶς τοῦ κόσμου

Στὴν Καινὴ Διαθήκη τὸ ἐσχατολογικὸ φῶς ποὺ ὑποσχέθηκαν οἱ Προφῆτες, ἐμφανίστηκε μὲ τὴν σάρκωση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅπως εἶπε ὁ Συμεὼν ὁ θεοδόχος. Ὅταν ὁ Χριστὸς ἄρχισε νὰ κηρύττει στὴν Γαλιλαία ἐκπληρώθηκε ἡ προφητεία τοῦ Ἡσαΐα[9].

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀναστήθηκε, σύμφωνα μὲ τὶς προφητεῖες, γιὰ «νὰ κηρύξει τὸ φῶς τῆς σωτηρίας στὸν ἰουδαϊκὸ λαό»[10].

Γι' αὐτὸ τὰ ἄσματα ποὺ ἀναφέρονται ἀπὸ τὸν εὐαγγελιστὴ Λουκᾶ, κατὰ τὴν προσαγωγή Του στὸν Ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων, χαιρετίζουν στὸ πρόσωπό Του, ἤδη ἀπὸ τὴν παιδικὴ ἡλικία, τὸν ἀνατέλλοντα Ἥλιο, ποὺ θὰ φωτίσει

7. Πρὸς Κοριθίους Α΄ ιβ΄ 25.

8. Πρὸς Γαλάτας ε΄ 20· πρὸς Κορινθίους Α΄ γ΄ 3.

9. θ΄ 1. Ματθαίου δ΄ 16.

10. *«Φῶς μέλλει καταγγέλλειν τῷ λαῷ καὶ τοῖς ἔθνεσι»* (Πράξεων κστ΄ 23).

ὅσους βρίσκονται στὸ σκοτάδι[11]· τὸ φῶς ποὺ θὰ φωτίσει τὰ ἔθνη[12]. Ἡ κλήση τοῦ ἀποστόλου Παύλου νὰ κηρύξει τὸ Εὐαγγέλιο στὰ ἔθνη ἐντάχθηκε στὴν σειρὰ αὐτῶν τῶν προφητικῶν κειμένων[13].

Ὡστόσο μελετώντας τὴν Γραφὴ διαπιστώνει ὁ πιστός, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀποκαλύπτεται ὡς Φῶς στὸν κόσμο κυρίως μὲ τὶς πράξεις καὶ μὲ τὰ λόγια Του. Οἱ θεραπεῖες τῶν τυφλῶν[14] ἔχουν στὸ σημεῖο αὐτὸ ἰδιαίτερη σημασία, ὅπως τὸ ὑπογραμμίζει ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ὅταν ἀναφέρει τὸ θαῦμα τῆς θεραπείας τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ[15]. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς διακήρυξε τότε: «Ὅσο εἶμαι σ' αὐτὸν τὸν κόσμο, εἶμαι τὸ φῶς γιὰ τὸν κόσμο»[16].

Ἀλλοῦ συνεχίζει: «Ὅποιος μὲ ἀκολουθεῖ δὲν θὰ πλανιέται στὸ σκοτάδι, ἀλλὰ θὰ ἔχει τὸ φῶς ποὺ ὁδηγεῖ στὴν ζωή»[17].

---

11. Λουκᾶ α΄ 7 καὶ ἑξῆς· Μαλαχίου γ΄ 20· Ἡσαΐου θ΄ 1· μβ΄ 7.

12. Λουκᾶ β΄ 32· Ἡσαΐου μβ΄ 6· Ἡσαΐου μθ΄ 6.

13. Πράξεων ιγ΄ 47· κστ΄ 18.

14. Μάρκου η΄ 22-26.

15. Ἰωάννου θ΄.

16. *«Ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ὦ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου»* (Ἰωάννου θ΄ 5).

17. *«Ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς»* (Ἰωάννου η΄ 12).

«Ἐγὼ ἦρθα στὸν κόσμο γιὰ νὰ εἶμαι φῶς, ἔτσι ὅποιος πιστεύει σὲ μένα νὰ μὴ μείνει στὸ σκοτάδι»[18].

Ἡ καταυγαστικὴ δράση Του ἀπορρέει ἀπὸ τὴ φύση Του, ἐπειδὴ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι ζωὴ καὶ φῶς τῶν ἀνθρώπων, ἀληθινὸ φῶς ποὺ φωτίζει κάθε ἄνθρωπο ὅταν ἔρχεται στὸν κόσμο αὐτό[19]. Γι' αὐτὸ τὸ δράμα ποὺ ἐκτυλίσσεται γύρω Του εἶναι μιὰ σύγκρουση τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ σκότους. Τὸ φῶς λάμπει μέσα στὸ σκοτάδι[20] καὶ ὁ κόσμος τοῦ κακοῦ προσπαθεῖ νὰ τὸ πνίξει, γιατὶ οἱ ἄνθρωποι προτιμοῦν τὸ σκοτάδι ἀπὸ τὸ φῶς, ὅταν τὰ ἔργα τους εἶναι πονηρά[21].

Τέλος τὴν ὥρα τοῦ Πάθους, ὅταν ὁ Ἰούδας ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ ὑπερῶο τῆς Ἱερουσαλήμ, ποὺ πραγματοποιήθηκε ὁ Μυστικὸς Δεῖπνος, γιὰ νὰ προδώσει τὸν Ἰησοῦ Χριστό, ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης σημειώνει σκόπιμα μὲ νόημα «ἦν δὲ νύξ»[22]. Καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν

18. *«Ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ»* (Ἰωάννου ιβ΄ 46).

19. Ἰωάννου α΄ 4, 9.

20. Ἰωάννου α΄ 4.

21. Ἰωάννου γ΄ 19.

22. Ἰωάννου ιγ΄ 6.

στιγμὴ τῆς συλλήψεώς Του δηλώνει: «Αὐτὴ εἶναι ἡ ὥρα σας, ἡ ὥρα ποὺ κυριαρχεῖ τὸ σκοτάδι»[23].

Ὅσο ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἔζησε ἐδῶ κάτω, τὸ θεῖο φῶς ποὺ εἶχε μέσα Του παρέμεινε καλυμμένο κάτω ἀπὸ τὴν εὐτέλεια τῆς σάρκας. Ὑπάρχει ὅμως μιὰ περίπτωση, ὅταν τὸ φῶς αὐτὸ ἔγινε αἰσθητὸ μὲ ὁρισμένους προνομιούχους μάρτυρας, σὲ ἕνα ξεχωριστὸ ὅραμα: Τὴν Μεταμόρφωση. Αὐτὸ τὸ πρόσωπο ποὺ ἀκτινοβόλησε αὐτὰ τὰ ἀπαστράπτοντα ὅπως τὸ φῶς ἐνδύματα[24] δὲν ἀνήκουν πιὰ στὴν θνητὴ ὑπόσταση τῶν ἀνθρώπων. Προμηνύουν τὴν κατάσταση τοῦ ἀναστημένου Χριστοῦ, ὅπως ἐμφανίστηκε στὸν Παῦλο μέσα σ' ἕνα ἐκτυφλωτικὸ φῶς[25].

Τὸ φῶς ποὺ ἀκτινοβολεῖ πάνω στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ φῶς τῆς δόξας τοῦ Ἴδιου τοῦ Θεοῦ[26].

---

23. «Αὕτη ἐστὶν ὑμῶν ἡ ὥρα καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους» (Λουκᾶ κβ΄ 53).

24. Ματθαίου ιζ΄ 2,

25. Πράξεων θ΄ 3· κβ΄ 6· κστ΄ 3.

26. Πρὸς Κορινθίους Β΄ δ΄ 6.

Ἀκτινοβολεῖ ὡς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ «ἀπαύγασμα τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ»[27].

Ἔτσι μέσω τοῦ Χριστοῦ-Φωτὸς ἀποκαλύπτεται λίγο ἀπὸ τὴν Θεότητα. Ὁ Θεὸς ὄχι μόνο «φῶς οἰκεῖ ἀπρόσιτον»[28] ὄχι μόνο μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ Τὸν ἀποκαλέσει «Πατέρα τῶν Φώτων»[29], ἀλλὰ ὅπως ἐξηγεῖ ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης «ὁ Θεὸς εἶναι φῶς, καὶ δὲν ὑπάρχει σ' Αὐτὸν καθόλου σκοτάδι»[30].

Γι' αὐτὸ ὅ,τι εἶναι φῶς προέρχεται ἀπὸ Ἐκεῖνον, ἀπὸ τὴν δημιουργία τοῦ Φυσικοῦ Φωτὸς τὴν πρώτη ἡμέρα[31], ἕως τὸν φωτισμὸ τῶν καρδιῶν μας ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ[32]. Καὶ ὅ,τι μένει ξένο πρὸς αὐτὸ τὸ φῶς ἀνήκει στὸν χῶρο τοῦ σκότους: στὸ σκοτάδι τῆς νύχτας, στὸ σκοτάδι τοῦ Ἅδη καὶ τοῦ θανάτου, στὸ σκοτάδι τοῦ Σατανᾶ.

27. Πρὸς Ἑβραίους α΄ 3.

28. Πρβλ. πρὸς Τιμόθεον Α΄ στ΄ 16.

29. Ἰακώβου α΄ 17.

30. *«Φῶς ἐστι καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν οὐδεμία»* (Ἰωάννου Α΄ α΄ 5).

31. Γενέσεως α΄ 3.

32. Πρὸς Κορινθίους Β΄ δ΄ 6.

ΣΤ΄. Τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ

Μὲ τὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἀποστολή Του στὸν κόσμο συνδέεται ἄρρηκτα τὸ πρόσωπο τοῦ Ἰωάννη τοῦ Βαπτιστοῦ, ποὺ ἦταν ὁ Πρόδρομος καὶ προηγήθηκε στὸν κόσμο προετοιμάζοντας τοὺς ἀνθρώπους νὰ δεχθοῦν τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ.

«Ὁ Ἰωάννης εἶπε ἐπίσημα τὴν γνώμη του γι' Αὐτὸν καὶ τὴν διακήρυξε λέγοντας: Γι' Αὐτὸν ἦταν ποὺ εἶπα, Ἐκεῖνος ποὺ ἔρχεται ὕστερα ἀπὸ μένα εἶναι ἀνώτερός μου, γιατὶ ὑπῆρχε πρὶν ἀπὸ μένα. Ἀπὸ τὸν δικό Του πλοῦτο πήραμε ὅλοι ἐμεῖς τὴν μιὰ δωρεὰ πά-

νω στὴν ἄλλη. Ὁ νόμος δόθηκε διὰ τοῦ Μωϋσέως, ἡ χάρη ἡ θεϊκὴ ὅμως καὶ ἡ ἀλήθεια ἦρθε σ᾽ ἐμᾶς διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Κανεὶς ποτὲ δὲν εἶδε τὸν Θεό· μόνο ὁ μονογενὴς Υἱός, ποὺ εἶναι μέσα στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Πατέρα, Ἐκεῖνος μᾶς Τὸν ἔκανε γνωστό.

Αὐτὴ εἶναι ἡ μαρτυρία ποὺ ἔδωσε ὁ Ἰωάννης, ὅταν οἱ Ἰουδαῖοι ἄρχοντες ἔστειλαν ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα ἱερεῖς καὶ λευίτες νὰ τὸν ρωτήσουν: Ἐσὺ ποιὸς εἶσαι; Τότε αὐτὸς διακήρυξε καὶ δὲν ἀρνήθηκε· διακήρυξε ἀπερίφραστα: Ἐγὼ δὲν εἶμαι ὁ Μεσσίας. Τότε λοιπόν; Τὸν ρώτησαν. Μήπως εἶσαι ὁ Ἠλίας; Ἐκεῖνος εἶπε: Ὄχι, δὲν εἶμαι. Μήπως εἶσαι ὁ προφήτης ποὺ περιμένουμε; Καὶ ἀπάντησε Ὄχι. Τότε τοῦ εἶπαν: Ποιὸς εἶσαι; ὥστε νὰ δώσουμε ἀπόκριση σ᾽ αὐτοὺς ποὺ μᾶς ἔστειλαν· τί ἔχεις νὰ πεῖς γιὰ τὸν ἑαυτό σου; Εἶπε: Ἐγὼ εἶμαι, σύμφωνα μὲ τὰ λόγια τοῦ προφήτη Ἡσαΐα, ἡ φωνὴ ἐκείνου ποὺ κράζει στὴν ἔρημο: Ἰσιῶστε τὸν δρόμο, νὰ περάσει ὁ Κύριος.

Μεταξὺ τῶν ἀπεσταλμένων ἦταν καὶ Φαρισαῖοι, ποὺ τὸν ρώτησαν: Γιατί, λοιπόν, βαπτίζεις, ἀφοῦ δὲν εἶσαι οὔτε ὁ Μεσσίας, οὔτε ὁ Ἠλίας, οὔτε ὁ προφήτης ποὺ περιμένουμε; Αὐτὸς τοὺς ἀποκρίθηκε: Ἐγὼ βαπτίζω μὲ νερό, ἀνάμεσά σας ὅμως βρίσκεται κιόλας Ἐκεῖνος

ποὺ ἐσεῖς δὲν τὸν γνωρίζετε. Αὐτὸς εἶναι ποὺ ἔρχεται ὕστερα ἀπὸ μένα, ποὺ ὅμως ὑπάρχει πρὶν ἀπὸ μένα, καὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ λύσω τὸ λουρὶ ἀπὸ τὰ ὑποδήματά του.

Αὐτὰ συνέβαιναν στὴν Βηθανία, πέρα ἀπὸ τὸν Ἰορδάνη, ἐκεῖ ποὺ βάπτιζε ὁ Ἰωάννης. Τὴν ἄλλη ἡμέρα, ὁ Ἰωάννης βλέπει τὸν Ἰησοῦ νὰ ἔρχεται πρὸς τὸ μέρος του καὶ λέει: Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ποὺ παίρνει πάνω του τὴν ἁμαρτία τῶν ἀνθρώπων. Γι' Αὐτὸν σᾶς μίλησα ὅταν εἶπα, ὕστερα ἀπὸ μένα ἔρχεται ἕνας ποὺ εἶναι ἀνώτερός μου, γιατὶ ὑπῆρχε πρὶν νὰ γεννηθῶ. Καὶ ἐγὼ κάποτε δὲν τὸν ἤξερα ποιὸς εἶναι. Γιὰ νὰ τὸν γνωρίσει ὅμως ὁ Ἰσραήλ, γι' αὐτὸ ἦρθα ἐγὼ καὶ βαπτίζω μὲ νερό.

Καὶ ὁ Ἰωάννης διακήρυξε δημόσια καὶ εἶπε: Εἶδα τὸ Πνεῦμα νὰ κατεβαίνει σὰν περιστέρι ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ νὰ μένει πάνω του. Ἐγὼ δὲν τὸν ἤξερα ποιὸς ἦταν, Ἐκεῖνος ὅμως ποὺ μὲ ἔστειλε νὰ βαπτίζω μὲ νερό, Ἐκεῖνος μοῦ εἶπε: Ἐκεῖνος ποὺ πάνω του θὰ δεῖς νὰ κατεβαίνει καὶ νὰ μένει τὸ Πνεῦμα, Αὐτὸς εἶναι ποὺ βαπτίζει μὲ Ἅγιο Πνεῦμα. Καὶ αὐτὸ ἐγὼ τὸ εἶδα καὶ διακήρυξα δημόσια πὼς αὐτὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Τὴν ἄλλη ἡμέρα, ὁ Ἰωάννης στεκόταν πάλι μὲ δύο ἀπὸ

τοὺς μαθητές του· καί, καθὼς εἶδε τὸν Ἰησοῦ νὰ προσπερνάει, εἶπε: Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ»[1].

---

1. *«Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ κέκραγεν λέγων· Οὗτος ἦν ὃν εἶπον, ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. Καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος· ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωϋσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε· ὁ μονογενὴς υἱὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς ἐκεῖνος ἐξηγήσατο. Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ Λευίτας ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν· Σὺ τίς εἶ; καὶ ὡμολόγησεν καὶ οὐκ ἠρνήσατο· καὶ ὡμολόγησεν ὅτι Ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὁ Χριστός. καὶ ἠρώτησαν αὐτόν· Τί οὖν; Ἠλίας εἶ σύ ; καὶ λέγει· Οὐκ εἰμί. Ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη, Οὔ. εἶπον οὖν αὐτῷ· Τίς εἶ; ἵνα ἀπόκρισιν δῶμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς· τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; ἔφη· Ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, εὐθύνατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης. Καὶ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων· καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν καὶ εἶπον αὐτῷ· Τί οὖν βαπτίζεις, εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστὸς οὔτε Ἠλίας οὔτε ὁ προφήτης; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων· Ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος δὲ ὑμῶν ἕστηκεν ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, αὐτός ἐστιν ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, οὗ ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. Ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν Ἰωάννης βαπτίζων. Τῇ ἐπαύριον βλέπει ὁ Ἰωάννης τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει·Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων*

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης στοὺς στίχους αὐτοὺς τοῦ Εὐαγγελίου του ἀναφέρει τὴν μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου γιὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστό, ποὺ μίλησε γι' Αὐτὸν μὲ μοναδικὸ τρόπο.

Εἶπε ὅτι χρονικὰ γεννήθηκε μετὰ ἀπὸ τὸν ἴδιο, ἀλλὰ προπορεύεται, ἐπειδὴ εἶναι ἀρχαιότερός του. Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἐξηγεῖ, ὅτι ἐμεῖς οἱ πιστοὶ λάβαμε ἀπὸ τὴν θεότητά Του, ποὺ ἦταν γεμάτη, πλήρης. Ἀντιπαραβάλλει τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ μὲ τὸν Μωυσῆ. Διευκρινίζει ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ Πατέρα, ὁ Ὁποῖος Τὸν ἀποκαλύπτει στὸν κόσμο.

τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. οὗτός ἐστι περὶ οὗ ἐγὼ εἶπον· Ὀπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραήλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν τῷ ὕδατι βαπτίζων. Καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης λέγων ὅτι τεθέαμαι τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον ὡς περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν· κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· Ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι ἁγίῳ. κἀγὼ ἑώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει ὁ Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο, καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι λέγει· Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ» (Ἰωάννου α΄ 15-36).

Σημαντικὰ θέματα θίγονται καὶ διευκρινίζονται στὸ κείμενο αὐτὸ ἀπὸ τὴν μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ ποὺ ἀρνεῖται ὅτι ὁ ἴδιος εἶναι ὁ Χριστός, ὁ προφήτης Ἠλίας καὶ ὁ Προφήτης ποὺ θὰ ἦταν ἰσοστάσιος τοῦ Μωυσῆ. Γιὰ τοὺς τρεῖς αὐτοὺς εἶχαν λεχθεῖ προφητεῖες καὶ εἶχαν δοθεῖ ὑποσχέσεις ἀπὸ τὸν Θεό. Ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος ἐξηγεῖ ποιὸς εἶναι ὁ ἴδιος σύμφωνα μὲ τὶς προφητεῖες[2] καὶ ποιὰ εἶναι ἡ ἀποστολή του καὶ ἡ διακονία του.

Μετὰ τὶς διευκρινίσεις ποὺ ἔκανε ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος γιὰ τὸν ἴδιο καὶ τὴν ἀποστολή του, δηλώνει ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ «Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ» γιὰ τὸν Ὁποῖο προφήτευσε ὁ Ἡσαΐας[3]. Ἐπιβεβαιώνει ὅτι αὐτὴ ἡ μαρτυρία εἶναι ἀληθινή, ἐπειδὴ ὁ ἴδιος εἶδε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιο νὰ ἔρχεται καὶ νὰ μένει σ' Αὐτόν. Διακηρύττει ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ποὺ ἦταν, πρὶν γίνει μαθητὴς τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαθητὴς τοῦ Προδρόμου μὲ αὐθεντικὸ καὶ μοναδικὸ τρόπο προσδιορίζει τὴν ταυτότητα τοῦ ἑπομένου διδασκάλου του, τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ

2. Ἡσαΐου μ΄ 3-5.
3. Ἡσαΐου νγ΄ 7.

Χριστοῦ, καὶ τὴν σχέση τῶν δύο αὐτῶν προσώπων στὴν ἱστορία τῆς σωτηρίας.

1. Ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ

Ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος ἔδειξε στοὺς ἀνθρώπους τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό, ἀποκαλώντάς Τον «Ἀμνὸ τοῦ Θεοῦ» κατὰ τὶς προφητεῖες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Ὅλοι οἱ συγγραφεῖς τῶν βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης ὑπογραμμίζουν μὲ ἔμφαση αὐτὸν τὸν χαρακτήρα τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστὸς εἶναι «ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ», ὁ ὁποῖος ὑπομένει ἑκουσίως Σταυρὸ καὶ θάνατο ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας. Εἶναι τὸ «ἄμωμον ἱερεῖον» τὸ ὁποῖον θυσιάζεται γιὰ νὰ ἐξιλεωθοῦμε ἐμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ νὰ δικαιωθοῦμε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Τὴν ἔννοια τοῦ θυσιαζομένου Ἀμνοῦ τοῦ Θεοῦ βρίσκουμε στὶς προφητεῖες.

α΄. Καταδιωκόμενος ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς του (τοὺς ἄνδρας Ἀναθὼθ τοὺς ζητοῦντες τὴν ψυχή του), ὁ προφήτης Ἱερεμίας παρομοιάζει τὸν ἑαυτό του μὲ «ἀρνίον ἀγόμενον τοῦ θύεσθαι»[4].

4. Ἱερεμίου ια΄ 19.

Ἡ εἰκόνα αὐτὴ ἐφαρμόστηκε στὸν «Δοῦλο τοῦ Κυρίου», ποὺ εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, κατὰ τὴν προφητεία τοῦ προφήτου Ἡσαΐα, ὅταν γράφει: «Αὐτὸς ὅμως ὑποφέρει γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας καὶ γιὰ χάρη μας αἰσθάνεται τὶς ὀδύνες τῶν βασάνων του, καὶ ἐμεῖς νομίσαμε, ὅτι αὐτὸς βρίσκεται στὴν ὀδυνηρὴ αὐτὴ πληγὴ καὶ συμφορὰ διότι τιμωρεῖται ἀπὸ τὸν Θεό. Αὐτὸς ὅμως τραυματίστηκε γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας καὶ ὑποβλήθηκε σὲ ταλαιπωρίες γιὰ τὶς ἀνομίες μας. ... Σὰν πρόβατο ὁδηγήθηκε στὴν σφαγὴ καὶ ὡς ἄφωνος ἀμνὸς ὁδηγεῖται ἐνώπιον τοῦ κουρευτοῦ. ... Ἐξαιτίας τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἀνθρώπων ὁδηγήθηκε σὲ θάνατο»[5].

Τὸ κείμενο τοῦ προφήτου Ἡσαΐα, ὑπογραμμίζοντας τὴν ταπεινοφροσύνη καὶ τὴν ὑποταγὴ τοῦ «Δούλου», δηλαδὴ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ στὸν Θεὸ Πατέρα, προαναγγέλει μὲ τὸν καλύτερο τρόπο τὸν θάνατο τοῦ Ἰησοῦ Χρι-

5. *«Οὗτος τάς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καί περί ἡμῶν ὀδυνᾶται, καί ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτόν εἶναι ἐν πόνῳ καί ἐν πληγῇ ὑπό Θεοῦ καί ἐν κακώσει. Αὐτός δέ ἐτραυματίσθη διά τάς ἁμαρτίας ἡμῶν καί μεμαλάκισται διά τάς ἀνομίας ἡμῶν… Ὡς πρόβατον ἐπί σφαγήν ἤχθη καί ὡς ἀμνός ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτόν ἄφωνος… Ἀπό τῶν ἀνομιῶν τοῦ λαοῦ μου ἤχθη εἰς θάνατον…»* (Ἡσαΐου νγ΄ 4, 7, 8).

στοῦ, ὅπως τὸ ἐξηγεῖ ὁ Φίλιππος στὸν εὐνοῦχο τῆς βασίλισσας τῆς Αἰθιοπίας[6].

Οἱ Εὐαγγελιστὲς ἔχουν ὑπ᾽ ὄψη τους αὐτὸ τὸ κείμενο τοῦ Ἡσαΐα, ὅταν ὑπογραμμίζουν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός «ἐσιώπα» μπροστὰ στὰ μέλη τοῦ Συνεδρίου[7] καὶ δὲν ἀπαντοῦσε καθόλου στὸν Πιλάτο[8].

Προτύπωνε τὸν λυτρωτικὸ θάνατο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ θυσία τοῦ πασχάλιου Ἀμνοῦ, ποὺ ἔγινε γιὰ νὰ σωθοῦν τὰ πρωτότοκα τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ τὸν Ἐξολοθρευτὴ Ἄγγελο.

β΄. Ὅταν ὁ Θεὸς ἀποφάσισε νὰ ἐλευθερώσει τὸν αἰχμάλωτο στοὺς Αἰγυπτίους λαό Του, παράγγειλε στοὺς Ἑβραίους κάθε οἰκογένεια νὰ σφάξουν ἕνα πρόβατο «τέλειον ἄρσεν ἐνιαύσιον»[9], νὰ βάψουν μὲ τὸ αἷμα του τοὺς παραστάτες τῆς πόρτας τους καὶ νὰ τὸ φᾶνε μὲ ἕνα τελετουργικὸ τρόπο. Χάρη σ᾽ αὐτὸ τὸ σημάδι ποὺ θὰ εἶχαν οἱ παραστάτες τῶν θυρῶν τους ἀπὸ τὸ αἷμα τοῦ πρόβατου θὰ γλίτωναν τὰ πρωτότοκα παιδιὰ τῶν Ἑβραίων ἀπὸ τὸν Ἐξολοθρευτὴ Ἄγγελο, ποὺ ἐκεῖνο τὸ βράδυ θὰ

6. Πράξεων η΄ 31-35.
7. Ματθαίου κστ΄ 63.
8. Ἰωάννου ιθ΄ 9.
9. Ἐξόδου ιβ΄ 5.

ἐρχόταν νὰ πατάξει ὅλα τὰ πρωτότοκα τῶν Αἰγυπτίων ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους.

Χάρη στὸ αἷμα τοῦ πασχάλιου ἀμνοῦ οἱ Ἑβραῖοι σώθηκαν καὶ ἐλευθερώθηκαν ἀπὸ τὴν δουλεία τῆς Αἰγύπτου[10] μὲ τὴν προοπτικὴ νὰ γίνουν «βασίλειον ἱεράτευμα», «ἔθνος ἅγιον»[11] ποὺ θὰ συνδέεται μὲ τὸν Θεὸ μὲ διαθήκη καὶ θὰ διοικεῖται ἀπὸ τὸν Νόμο τοῦ Μωϋσέως.

Ἡ χριστιανικὴ παράδοση εἶδε τὸν Χριστὸ ὡς ἀληθινὸ πασχάλιο Ἀμνὸ καὶ ἡ ἀπολυτρωτικὴ ἀποστολή Του περιγράφεται στὴν Α΄ Καθολικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Πέτρου, ἀπηχήσεις τῆς ὁποίας βρίσκονται στὰ κείμενα τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου καὶ στὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή.

Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Ἀμνὸς[12] ὁ τέλειος[13], δηλαδὴ ὁ ἀναμάρτητος[14], ποὺ ἐξαγόρασε τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὸ αἷμα Του[15].

Ἔτσι τοὺς ἐλευθέρωσε «ἀπὸ τῆς γῆς»[16], ἀπὸ τὸν κόσμο ποὺ εἶναι διεφθαρμένος ἐξαι-

10. Ἐξόδου ιβ΄.

11. Ἐξόδου ιθ΄ 6.

12. Α΄ Πέτρου α΄ 19· Ἀποκαλύψεως ε΄ 6.

13. Ἐξόδου ιβ΄ 5.

14. Α΄ Πέτρου α΄ 19· Ἰωάννου η΄ 46· Ἰωάννου Α΄ γ΄ 5· πρὸς Ἑβραίους θ΄ 14.

15. Α΄ Πέτρου α΄ 18 καὶ ἑξῆς· Ἀποκαλύψεως ε΄ 9 καὶ ἑξῆς· πρὸς Ἑβραίους θ΄ 12-15.

16. Ἀποκαλύψεως ιδ΄ 3.

τίας τῆς λατρείας τῶν εἰδώλων[17] ὥστε νὰ μποροῦν στὸ ἑξῆς νὰ ἀποφεύγουν τὴν ἁμαρτία[18] καὶ νὰ ἀποτελέσουν τὸ νέο «βασίλειον ἱεράτευμα» τὸ ἀληθινό «ἅγιον ἔθνος»[19] ποὺ προσφέρει στὸν Θεὸ τὴν πνευματικὴ λατρεία μιᾶς ἄμωμης ζωῆς[20].

Ἐγκατέλειψαν τὸ σκοτάδι τῆς εἰδωλολατρίας γιὰ νὰ μποῦν στὸ φῶς τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ[21].

Αὐτὴ εἶναι ἡ πνευματική τους ἔξοδος. Χάρη στὸ αἷμα τοῦ Ἀμνοῦ[22] ἔχουν νικήσει τὸν Σατανᾶ, ποὺ ὁ Φαραὼ ἦταν τὸ σύμβολό του καὶ ἔτσι μποροῦν νὰ ψάλλουν τήν «ᾠδὴν Μωϋσέως» καὶ τοῦ Ἀρνίου[23], ποὺ ἐξυμνεῖ τὴν λύτρωσή τους.

Ἡ παράδοση αὐτὴ ποὺ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ ὡς ἀληθινὸ πασχάλιο Ἀμνὸ ἀνάγεται στὶς ἀρχὲς τοῦ Χριστιανισμοῦ.

---

17. Α΄ Πέτρου α΄ 14, 18· δ΄ 2 καὶ ἑξῆς.

18. Α΄ Πέτρου α΄ 15 καὶ ἑξῆς· Ἰωάννου α΄ 29· Ἰωάννου Α΄ γ΄ 5-9.

19. Α΄ Πέτρου β΄ 9· Ἀποκαλύψεως ε΄ 9 καὶ ἑξῆς· Ἐξόδου ιθ΄ 6.

20. Α΄ Πέτρου β΄ 5· πρὸς Ἑβραίους θ΄ 14.

21. Α΄ Πέτρου β΄ 9.

22. Ἀποκαλύψεως ιβ΄ 11.

23. Ἀποκαλύψεως ιε΄ 3· ζ΄ 9 καὶ ἑξῆς 14-17 καὶ Ἐξόδου 15.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος προτρέπει τοὺς πιστοὺς τῆς Κορίνθου νὰ ζοῦν ὄχι «μὲ ψωμὶ ποὺ περιέχει τὴν παλιὰ ζύμη τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς πονηρίας, ἀλλὰ μὲ τὸ ἄζυμο ψωμὶ τῆς καθαρότητας καὶ τῆς ἀλήθειας» ἀφοῦ «τὸ Πάσχα συνίσταται στὸ γεγονὸς ὅτι θυσιάστηκε γιὰ χάρη μας ὁ Χριστός»[24].

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος μὲ αὐτὰ ποὺ γράφει δὲν διατυπώνει μιὰ καινούργια θεωρία γιὰ τὸν Χριστό - Ἀμνό, ἀλλὰ διασώζει τὶς λειτουργικὲς παραδόσεις τοῦ χριστιανικοῦ Πάσχα, ποὺ εἶχαν διαμορφωθεῖ πολὺ πρὶν τὰ ἔτη 55-57 μ. Χ., ποὺ γράφει τὴν πρὸς Κορινθίους Α΄ ἐπιστολή του. Οἱ παραδόσεις αὐτὲς βασίζονται στὴν Ἰωάννειο παράδοση γιὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴ Ἰωάννη ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πέθανε τὸ ἀπόγευμα τῆς ἡμέρας κατὰ τὴν ὥρα ποὺ σύμφωνα μὲ τὶς διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα οἱ Ἰουδαῖοι θυσίαζαν στὸν Ναὸ τοὺς ἀμνούς[25].

---

24. *«Μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας, ἀφοῦ τὸ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός»* (πρὸς Κορινθίους Α΄ ε΄ 7-8).

25. Ἰωάννου ιή΄ 28, ιθ΄ 31.

Μετὰ τὸν θάνατό Του δὲν ἔσπασαν τὰ σκέλη, ὅπως στοὺς ἄλλους κατάδικους[26] καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς ἑρμηνεύει τὸ γεγονὸς αὐτό, ὡς ἐφαρμογὴ μιᾶς Ἰουδαϊκῆς τελετουργικῆς διατάξεως ποὺ ἀφοροῦσε τὸν πασχάλιο ἀμνό[27].

Ἡ θεολογία τοῦ Χριστοῦ - Ἀμνοῦ ὁλοκληρώνεται στὰ ὁράματα τῆς Ἀποκαλύψεως.

γ΄. Στὴν Ἀποκάλυψη ἀναπτύσσεται ἡ εἰκόνα τῆς δόξας τοῦ θυσιασμένου - ἐσφαγμένου Ἀρνίου.

Στὴν εἰκόνα αὐτὴ συμπλέκονται ἡ ἀδυναμία τοῦ σφαγιασμένου Ἀμνοῦ καὶ ἡ δύναμη καὶ ἡ ἐξουσία ποὺ ἔχει μὲ τὴν ὕψωσή Του στὸν οὐρανό.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ Ἀμνὸς καὶ συγχρόνως ὁ Λέων ποὺ μὲ τὸν λυτρωτικὸ θάνατό Του ἐλευθέρωσε τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἦταν αἰχμάλωτος τῶν δυνάμεων τοῦ κακοῦ[28].

Μοιράζεται τώρα τὸν θρόνο τοῦ Θεοῦ[29] καὶ δέχεται μαζί Του τὴν λατρεία τῶν οὐρανίων ὄντων[30] καὶ περιβάλλεται μὲ θεία ἐξου-

26. Ἰωάννου ιθ΄ 33.
27. Ἰωάννου ιθ΄ 31· Ἐξόδου ιβ΄ 46.
28. Ἀποκαλύψεως ε΄ 5 καὶ ἑξῆς· ιβ΄ 11.
29. Ἀποκαλύψεως κβ΄ 1, 3.
30. Ἀποκαλύψεως ε΄ 8, 13· ζ΄ 10.

σία. Αὐτὸς ἐκτελεῖ τὶς ἀποφάσεις τοῦ Θεοῦ κατὰ τῶν ἀσεβῶν[31] καὶ ἡ ὀργή Του τοὺς ἐμπνέει τρόμο[32]. Αὐτὸς κατευθύνει τὸν ἐσχατολογικὸ πόλεμο κατὰ τῶν κατεστημένων δυνάμεων τοῦ κακοῦ καὶ ἡ νίκη Του θὰ Τὸν ἀναδείξει «Κύριον Κυρίων καὶ Βασιλέα Βασιλέων»[33]. Δὲν θὰ ξαναβρεῖ τὴν ἀρχική Του πραότητα παρὰ ὅταν τελεσθοῦν οἱ γάμοι Του μὲ τὴν οὐράνια Ἱερουσαλήμ, ποὺ συμβολίζει τὴν Ἐκκλησία[34]. Τότε ὁ Ἀμνὸς θὰ γίνει Ποιμὴν γιὰ νὰ ὁδηγήσει τοὺς πιστοὺς στὶς πηγὲς τοῦ ζῶντος ὕδατος τῆς οὐράνιας μακαριότητας[35].

31. Ἀποκαλύψεως στ΄ 1 καὶ ἑξῆς.
32. Ἀποκαλύψεως στ΄ 16.
33. Ἀποκαλύψεως ιζ΄ 14· ιθ΄ 16.
34. Ἰωάννου ιθ΄ 7, 9· κα΄ 9.
35. Ἀποκαλύψεως ε΄ 17· ιδ΄4.

Ζ΄. Της Παρθενου Μαριας Μητερας του Ιησου Χριστου. Η Ωδη της Θεοτοκου

Ἡ Παρθένος Μαρία στὴν ᾠδή Της πρὸς τὸν Θεό, μετὰ τὸν Εὐαγγελισμό, ἐκφράζει τὴν πίστη Της στὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ.

«Ἡ Μαριὰμ τότε εἶπε: Ἡ ψυχή μου δοξάζει τὸν Κύριο, καὶ τὸ πνεῦμα μου νιώθει ἀγαλλίαση γιὰ τὸν Θεό, τὸν σωτήρα μου. Διότι ἔδειξε τὴν εὔνοιά Του στὴν ταπεινὴ δούλη Του. Νά, ἀπὸ τώρα θὰ μὲ καλοτυχίζουν ὅλες οἱ γενεές. Γιατὶ ὁ δυνατὸς Θεὸς ἔκανε σὲ μένα ἔργα θαυμαστά. Ἅγιο εἶναι τὸ ὄνομά Του. Καὶ τὸ ἔλεός Του ἐπεκτείνεται σὲ γενεὲς γενεῶν σὲ

ὅσους Τὸν σέβονται. Κατίσχυσε μὲ τὴν δύναμή Του, διασκόρπισε ὑπερήφανους στὸ φρόνημα τῆς ψυχῆς τους. Καθαίρεσε ἄρχοντες ἀπὸ τοὺς θρόνους τους καὶ ὕψωσε ταπεινούς. Πεινασμένους γέμισε μὲ ἀγαθά, καὶ πλούσιους ἔδιωξε μὲ χέρια ἀδειανά. Βοήθησε τὸν δοῦλο Του τὸν Ἰσραήλ, μὲ τὸ νὰ θυμηθεῖ νὰ κάνει ἔλεος στὸν Ἀβραὰμ καὶ στοὺς ἀπογόνους του παντοτινά, ὅπως εἶχε ὑποσχεθεῖ στοὺς πατέρες μας»[1].

Καὶ στὴν ὠδὴ τῆς Παρθένου Μαρίας περιέχονται μαρτυρίες γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἀποστολή Του. Ἀποκαλεῖ τὸν Θεό, Σωτήρα της. Ἐξυμνεῖ

1. *«Καὶ εἶπε Μαριάμ. Μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμα μου ἐπί τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρί μου. Ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ. ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί. Ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατὸς καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς γενεῶν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. Ἐποίησε κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν. Καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσε ταπεινούς. Πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλε κενούς. Ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους, καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα»* (Λουκᾶ α΄ 46-56).

τὰ θαυμαστὰ ἔργα Του. Ὁμολογεῖ ὅτι ἡ σάρκωση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ πραγματοποιήθηκε, ὅπως ὑποσχέθηκε ὁ Θεός.

1. Ἡ Παρθένος Μαρία, ἡ πρώτη πιστή

Ὁ ὕμνος αὐτὸς παρουσιάζει τὴν πίστη τῆς Παρθένου Μαρίας στὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ ποὺ ἔγινε ἄνθρωπος δι᾽ αὐτῆς.

Ἀπὸ τὴν ὥρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς προσφέρεται στὴν Παρθένο Μαρία ὡς ἀντικείμενο τῆς πίστεώς Της.

Αὐτὴ ἡ πίστη φωτίζεται ἀπὸ μηνύματα ποὺ ἔχουν τὶς ρίζες τους στὶς προφητεῖες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Τὸ παιδὶ θὰ ὀνομαστεῖ Ἰησοῦς, θὰ εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Ὑψίστου, ὁ Υἱὸς τοῦ Δαβίδ, ὁ Βασιλιὰς τοῦ Ἰσραήλ, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ὅταν Τὸν φέρνει στὸν Ναὸ ἡ Παρθένος Μαρία, ἀκούει τοὺς λόγους τῶν Προφητῶν γιὰ τόν «Δοῦλο τοῦ Θεοῦ» νὰ ἐφαρμόζονται στὸν Υἱό της, ὅτι θὰ εἶναι φῶς ἐθνῶν καὶ σημεῖο ἀντιλεγόμενο. σ᾽ αὐτὲς τὶς λίγες ρητὲς ἐκφράσεις πρέπει νὰ προστεθεῖ, ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία θὰ ἀνακαλύψει στὴν λιτὴ καὶ ἀθόρυβη ζωὴ τοῦ Υἱοῦ της τὴν φτώχεια τοῦ Μεσσία.

Ὅταν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπευθύνεται στὴν μητέρα Του, ὁ τόνος Του εἶναι ἀπότομος, ὅ-

πως τῶν προφητικῶν προρρήσεων[2]. Ἡ Παρθένος Μαρία πρέπει νὰ ἀναγνωρίσει στὸν τόνο αὐτὸ τὴν ἀνεξαρτησία καὶ τὴν αὐθεντία τοῦ Υἱοῦ της, τὴν ἀνωτερότητα τῆς πίστεως σὲ σχέση μὲ τὴν σαρκικὴ μητρότητα.

Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς φρόντισε νὰ σημειώσει τὶς ἀντιδράσεις τῆς Παρθένου Μαρίας ἀπέναντι στὶς θεῖες ἀποκαλύψεις, ὅπως τὴν ταραχή της[3], τὴν δυσκολία της[4], τὴν κατάπληξή της μπροστὰ στὴν πρόρρηση τοῦ Συμεὼν στὸν Ναὸ ὅταν προσάγαγε «τὸ παιδίον Ἰησοῦν»[5], τὴν ἀδυναμία της νὰ καταλάβει τὸν λόγο τοῦ δωδεκαετοῦς Ἰησοῦ στὸν Ναό[6].

Μπροστὰ σὲ ἕνα μυστήριο, σὲ γεγονότα ποὺ ξεπερνοῦν τὴν ἀντίληψή της, συλλογίζεται πάνω στὸ μήνυμα[7], σκέπτεται ἀδιάκοπα τὰ γεγονότα στὰ ὁποῖα ἡ Ἴδια μετέχει φυλάσσοντας τὶς ἀναμνήσεις καὶ διερευνώντας τες στὴν καρδιά της[8].

Ἀφοσιωμένη στὸν Λόγο τοῦ Θεοῦ τὸν κα-

2. Ἰωάννου β΄ 4· Λουκᾶ β΄ 49.
3. Λουκᾶ α΄ 29.
4. Λουκᾶ α΄ 34.
5. Λουκᾶ β΄ 33.
6. Λουκᾶ β΄ 50.
7. Λουκᾶ α΄ 29· β΄ 33.
8. Λουκᾶ β΄ 19, 51.

λοδέχεται, ἀκόμα καὶ ὅταν ἀνατρέπει τὰ σχέδιά Της καὶ βυθίζει τὸν Ἰωσὴφ στὴν ἀγωνία[9]. Ἡ ἀνταπόκρισή Της στὶς θεῖες κλήσεις, ἡ ἐπίσκεψη στὴν Ἐλισάβετ, ἡ παρουσίαση τοῦ Ἰησοῦ στὸν Ναό, εἶναι ἀντίστοιχα πράξεις μὲ τὶς ὁποῖες ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐνεργεῖ διὰ μέσου τῆς μητέρας Του, ὅπως ἁγιάζει τὸν Πρόδρομο, προσφέρεται στὸν Πατέρα Του.

Πιστὴ ἡ Παρθένος Μαρία, ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι πιστὴ σιωπηλὰ καὶ ὅταν ὁ Υἱός της ἀρχίζει τὴν δημόσια δράση Του καὶ τὴν ζωή Του καὶ παραμένει πιστὴ ἕως τὸν Σταυρό.

Στὴν ὠδή Της ἡ Παρθένος Μαρία πανηγυρίζει ἕνα καινούργιο γεγονός, ὅτι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι παροῦσα.

Στὸ γεγονὸς αὐτὸ ἡ Ἴδια προσφέρεται ἐντελῶς νὰ ὑπηρετήσει τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ. Στὸ πρόσωπό της καὶ δι᾽ αὐτῆς προαναγγέλλεται ἡ σωτηρία, ἐκπληρώνεται ἡ ἐπαγγελία. Στὴν δική της φτώχεια πραγματοποιεῖται τὸ μυστήριο τῶν Μακαρισμῶν.

Ἡ πίστη τῆς Παρθένου Μαρίας εἶναι ἡ ἴδια ἡ πίστη τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Μιὰ ταπεινὴ πίστη ποὺ βαθαίνει ἀδιάκοπα μέσα ἀπὸ τὶς ἀσάφειες καὶ τὶς δοκιμασίες μὲ τὴν μελέτη τῆς

9. Ματθαίου α΄ 19.

σωτηρίας, μὲ τὴν γενναιόδωρη διακονία ποὺ φωτίζει σιγά-σιγὰ τὸ βλέμμα τοῦ πιστοῦ[10].

Ἀκριβῶς ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς πίστεως ποὺ φροντίζει νὰ φυλάττει τὸν Λόγο τοῦ Θεοῦ, ὁ Ἴδιος ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀνακήρυξε «μακαρία» Αὐτὴν ποὺ Τὸν εἶχε κρατήσει στὰ σπλάγχνα Της[11].

Ἡ Παρθένος Μαρία ἀνακηρύχθηκε μακαρία ἀπὸ τὴν συγγενῆ Της Ἐλισάβετ ἀκριβῶς γιὰ τὴν πίστη Της «ὅτι θὰ ἐκπληρωθοῦν τὰ λόγια ποὺ τῆς εἶπε ὁ Κύριος»[12].

Γι' αὐτὸ στὴν συνέχεια καὶ Αὐτὴ προτρέπει τοὺς μαθητὲς τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπως προέτρεψε τοὺς διακόνους στὸν γάμο τῆς Κανᾶ, «κάνετε ὅ,τι σᾶς πεῖ»[13].

10. Ἰωάννου γ΄ 21· ζ΄ 17· 22· η΄ 3.

11. Λουκᾶ ια΄ 27 καὶ ἑξῆς.

12. *«Ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ Κυρίου»* (Λουκᾶ α΄ 45).

13. *«Ὅ,τι ἂν λέγῃ ὑμῖν ποιήσατε»* (Ἰωάννου β΄ 5).

Η΄. Των Αγιων Αποστολων

Στὴ μικρὴ αὐτὴ μελέτη ποὺ ἔχει σκοπὸ νὰ βοηθήσει τοὺς πιστοὺς νὰ ἀποκτήσουν ἐπίγνωση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ[1], συμπεριλάβαμε μερικὲς χαρακτηριστικὲς μαρτυρίες τῶν Ἀποστόλων γιὰ τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό, μὲ τὶς ὁποῖες ἐκφράζουν αὐτὰ ποὺ πίστευαν γιὰ τὸν Διδάσκαλό τους. Βεβαίως ἡ μαρτυρία τῶν Ἀποστόλων γιὰ τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστὸ ἀναφέρεται σὲ ὅλα τὰ κείμενα τῆς Καινῆς Διαθήκης (Εὐαγγέλια - Ἐπιστολές - Ἀποκάλυψη). Ἐδῶ ἀναφέρουμε τὶς μαρτυρίες ἐκείνων ποὺ

1. Πρὸς Ἐφεσίους δ΄ 13.

δὲν ἔγραψαν κείμενα καὶ τὶς ἀναφέρουν οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι.

1. Τοῦ Φιλίππου

«Βρίσκει ὁ Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ καὶ τοῦ λέει: Αὐτὸν ποὺ προανήγγειλε ὁ Μωυσῆς στὸν νόμο καὶ οἱ προφῆτες, Τὸν βρήκαμε· εἶναι ὁ Ἰησοῦς, ὁ Υἱὸς τοῦ Ἰωσὴφ ἀπὸ τὴν Ναζαρέτ»[2].

Ὁ ἀπόστολος Φίλιππος ἀνακοινώνει στὸν ἀπόστολο Ναθαναήλ, ὅτι στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἰωσὴφ ἀπὸ τὴν Ναζαρέτ, ἀναγνώρισε τὸν Μεσσία ποὺ εἶχε ἀναγγελθεῖ ἀπὸ τὸν Μωυσῆ καὶ τοὺς Προφῆτες.

2. Τοῦ Ναθαναήλ

«Τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Ναθαναὴλ καὶ Τοῦ εἶπε: Διδάσκαλε, Ἐσὺ εἶσαι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, Ἐσὺ εἶσαι ὁ βασιλέας τοῦ Ἰσραήλ»[3].

---

2. *«Εὑρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ· Ὃν ἔγραψε Μωϋσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται, εὑρήκαμεν, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσὴφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ»* (Ἰωάννου α΄ 46).

3. *«Ἀπεκρίθη Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ· Ραββί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ»* (Ἰωάννου α΄ 50).

Ὁ ἀπόστολος Ναθαναήλ, ὅταν συνάντησε γιὰ πρώτη φορὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστό, ἀπέδωσε στὸ πρόσωπο τοῦ Διδασκάλου τοὺς μεσσιανικοὺς τίτλους τῆς ἰουδαϊκῆς παραδόσεως, ὅτι εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ βασιλιὰς τοῦ Ἰσραήλ.

3. Τοῦ Ἀνδρέα

«Αὐτὸς βρίσκει σὲ λίγο τὸν ἀδελφό του τὸν Σίμωνα καὶ τοῦ λέει: Βρήκαμε τὸν Μεσσία, ποὺ σημαίνει τὸν Χριστό»[4].

Ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας ἀναγγέλλει μὲ χαρὰ στὸν ἀδελφό του, ἀπόστολο Πέτρο, ὅτι βρῆκαν τὸν Μεσσία.

Στὶς τρεῖς αὐτὲς μαρτυρίες ποὺ ἀναφέραμε, καταγράφονται οἱ πρῶτες ἐντυπώσεις καὶ ἀντιλήψεις τῶν Ἀποστόλων κατὰ τὴν κλήση τους νὰ γίνουν μαθητὲς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Δείχνουν ἀκόμη τὴν πνευματικὴ καλλιέργειά τους καὶ τὴν εὐσέβειά τους. Ἀνέμεναν τὸν Μεσσία, σύμφωνα μὲ τὴν ἰουδαϊκὴ παράδοση καὶ ὅταν Τὸν συνάντησαν Τὸν ἀναγνώρισαν καὶ Τὸν ἀκολούθησαν.

---

4. «*Εὑρίσκει οὗτος πρῶτον τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα καὶ λέγει αὐτῷ· Εὑρήκαμεν τὸν Μεσσίαν· ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον Χριστός*» (Ἰωάννου α΄ 42).

4. Τοῦ Πέτρου

«Ὁ Σίμων Πέτρος ἀπάντησε: Ἐσὺ εἶσαι ὁ Μεσσίας, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ»[5].

Ὁ ἀπόστολος Πέτρος ἐκφράζει τὴν πίστη τῶν μαθητῶν, ὅτι ὁ Διδάσκαλός τους εἶναι ὁ Μεσσίας, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ εἶναι ἡ αὐθεντικὴ πίστη πάνω στὴν ὁποία στηρίζεται ἡ σωτηρία μας.

Ὁ διάλογος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μὲ τοὺς μαθητές Του ποὺ ἔγινε μὲ ἀφορμὴ τὴν ἐρώτηση τοῦ Κυρίου «τίνα μὲ λέγουσι οἱ ἄνθρωποι εἶναι;» διεξήχθηκε στὴν ἕδρα τοῦ Ρωμαίου Διοικητοῦ τῆς περιοχῆς κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ποὺ ἦταν στὴν Καισάρεια κατὰ τὸ τέλος τῆς δημοσίας δράσεώς Του καὶ τῆς ζωῆς Του, ἀφοῦ ἀπὸ ἐκεῖ ξεκίνησε τὴν πορεία Του πρὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸν σταυρικὸ θάνατό Του.

Σημειώνουμε αὐτὲς τὶς πληροφορίες, διότι συντελοῦν στὴν ἐξαγωγὴ τῶν συμπερασμάτων μας καὶ συγκεκριμένα ὅτι:

- Οἱ Μαθητὲς ποὺ παρακολούθησαν τὸ δημόσιο κήρυγμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ,

5. *«Ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος εἶπε· Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος»* (Ματθαίου ιστ΄ 16).

ποὺ Τὸν εἶδαν νὰ θαυματουργεῖ, νὰ θεραπεύει, ποὺ ἔζησαν μαζί Του καὶ Τὸν γνώρισαν, ἐπισφράγισαν ὁλόκληρη αὐτὴ τὴν ἐμπειρία τους μὲ τὴν ὁμολογία τους, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Μεσσίας, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ὁμολογία αὐτὴ δὲν ἦταν ἀποτέλεσμα ἐκβιασμοῦ καὶ πιέσεως, ἀλλὰ αὐθόρμητη ἔκφραση τῆς βαθειᾶς πεποιθήσεως καὶ ἀντιλήψεως ποὺ διαμόρφωσαν ἀκολουθώντας τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό.

Αὐτὴ ἡ ὁμολογία ἔγινε μετὰ τὴν ἀνάσταση τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, περιεχόμενο τοῦ κηρύγματος τῶν Ἀποστόλων.

⁂ Εἴδαμε ὅτι οἱ Μαθητές, ὅταν κλήθηκαν ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ νὰ Τὸν ἀκολουθήσουν, ὁμολόγησαν ὅτι στὸ πρόσωπό Του συνάντησαν τὸν Μεσσία, Τὸν ἀναγνώρισαν ὡς Υἱὸ τοῦ Θεοῦ.

Βλέπουμε, ὅτι αὐτὴ ἡ ἀντίληψη καλλιεργήθηκε τὸν χρόνο ποὺ ἔζησαν μαζὶ μὲ τὸν Κύριο καὶ ἐπισφραγίστηκε μὲ τὴν ἴδια ὁμολογία.

Οἱ Ἀπόστολοι, δηλαδή, ἀπὸ τότε ποὺ γνώρισαν τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ μέχρι τὸν θάνατό Του καὶ τὴν ἀνάστασή Του, παρὰ τὴν ἀμφισβήτηση τῶν πνευματικῶν ἡγετῶν τῆς ἰουδαϊκῆς κοινότητας, ἔμειναν σταθεροὶ στὴν ἐμπειρία τους καὶ τὴν πεποίθησή τους, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς

εἶναι ὁ Μεσσίας, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Μάλιστα δὲ ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ὅπως ἐκθέσαμε στὰ προηγούμενα, τοὺς βοήθησε νὰ ξεκαθαρίσουν στὴν σκέψη τους ὅλους τοὺς μεσσιανικοὺς τίτλους, ἀποκαλύπτοντας τὸ πρόσωπό Του καὶ τὴν ἀποστολή Του.

5. Τοῦ Θωμᾶ

«Καὶ ἀποκρίθηκε τότε ὁ Θωμᾶς: Εἶσαι ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου»[6].

Ὁ ἀπόστολος Θωμᾶς ὁμολογεῖ καὶ προσκυνεῖ τὸν ἀναστημένο Ἰησοῦ Χριστὸ ὡς Κύριο καὶ Θεό.

Μετὰ τὰ σχόλιά μας στὴν προηγούμενη μαρτυρία τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, καὶ ἡ μαρτυρία τοῦ ἀποστόλου Θωμᾶ ἐπιβεβαιώνει, ὅτι οἱ Μαθητὲς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶχαν σταθερὴ πεποίθηση, ὅτι ὁ ἀναστημένος Κύριος εἶναι ὁ Κύριος καὶ Θεός.

6. *«Καὶ ἀπεκρίθη Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου»* (Ἰωάννου κ΄ 28).

Θ΄. Μαρτυριες Λοιπων

Προσθέτουμε καὶ τὶς μαρτυρίες ὡρισμένων ἄλλων προσώπων ποὺ συνάντησαν τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ στὶς ὁποῖες καταθέτουν τὴν γνώμη τους γι᾽ Αὐτόν.

1. Τοῦ Τυφλοῦ

«Ὁ Ἰησοῦς ἄκουσε ὅτι τὸν πέταξαν ἔξω (τὸν τυφλό) καί, ὅταν τὸν βρῆκε τοῦ εἶπε: Ἐσὺ πιστεύεις στὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ;

Ἐκεῖνος ἀποκρίθηκε καὶ εἶπε: Ποιὸς εἶναι, Κύριε, γιὰ νὰ πιστέψω σ᾽ Αὐτόν; Καὶ ὁ Ἰησοῦς τοῦ εἶπε: Καὶ τὸν εἶδες καὶ Αὐτός, ποὺ μιλάει

μαζί σου, Αὐτὸς εἶναι. Καὶ ἐκεῖνος εἶπε: Πιστεύω Κύριε. Καὶ Τὸν προσκύνησε»[1].

Ὁ διάλογος τοῦ Κυρίου μὲ τὸν θεραπευμένο τυφλὸ ἀνέδειξε, ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς παρὰ τὴν τύφλωση τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ σώματός του ἔβλεπε καὶ ἔκρινε μὲ τὴν πνευματικὴ ὅραση, γι᾽ αὐτὸ καὶ ὁμολόγησε, ὅταν τὸν ρώτησε ὁ Κύριος ἐὰν πιστεύει στὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ, ὅτι πιστεύει πὼς Αὐτὸς Τὸν ὁποῖο ἔβλεπε καὶ συνομιλοῦσε μαζί Του εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Τὸν προσκύνησε.

Ἡ ὁμολογία αὐτὴ ἔγινε, ἀφοῦ προηγήθηκε ἀφόρητη πίεση στὸν θεραπευμένο τυφλὸ ἀπὸ τοὺς πνευματικοὺς ἡγέτες τῶν Ἰουδαίων, ἀφοῦ προηγήθηκαν ἀπειλὲς καὶ προσβολές. Καὶ ὅμως αὐτὰ ποὺ δὲν ἔβλεπαν ἐκεῖνοι ποὺ καὶ ὅραση εἶχαν καὶ μόρφωση, τὰ ἔβλεπε ἐκεῖνος ποὺ καὶ μάτια δὲν εἶχε καὶ γράμματα δὲν ἤξερε.

---

1. *«Ἤκουσεν Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὑρὼν αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ· Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπε· Καὶ τίς ἐστι, Κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν; εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Καὶ ἑώρακας αὐτὸν καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν. ὁ δὲ ἔφη· Πιστεύω, Κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ»* (Ἰωάννου θ΄ 35-38).

2. Τῶν Σαμαρειτῶν

«Καὶ ἔλεγαν στὴν γυναίκα: Ἡ πίστη μας δὲν στηρίζεται πλέον στὰ δικά σου λόγια. Διότι ἐμεῖς οἱ ἴδιοι ἔχουμε ἀκούσει καὶ πεισθεῖ, ὅτι Αὐτὸς εἶναι ἀληθινὰ ὁ σωτήρας τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός»[2].

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης μᾶς διέσωσε καὶ τὴν ὁμολογία τῶν Σαμαρειτῶν γιὰ τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό, ὅτι καὶ αὐτοὶ πίστεψαν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ Μεσσίας, ὁ λυτρωτὴς τοῦ κόσμου.

Ἡ ὁμολογία αὐτὴ ἔγινε ἀπὸ τοὺς Σαμαρεῖτες τοὺς ὁποίους οἱ Ἰουδαῖοι περιφρονοῦσαν ὡς εἰδωλολάτρες καὶ δὲν ἐπιθυμοῦσαν νὰ ἔχουν καμμιὰ ἐπικοινωνία μαζί τους. Παρὰ ταῦτα αὐτοὶ ἔδειξαν ὅτι διατηροῦσαν μέσα τους πνευματικὰ κριτήρια, ποὺ τοὺς ὁδήγησαν στὴν ὁμολογία τῆς πίστεώς τους στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

3. Τοῦ Ληστοῦ

«Ἕνας ἀπὸ τοὺς κακούργους ποὺ ἦταν κρεμασμένος στὸν σταυρὸ τὸν βλασφημοῦσε

2. *«Τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον ὅτι οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου ὁ Χριστός»* (Ἰωάννου δ΄ 42).

καὶ τοῦ ἔλεγε: Ἐὰν ἐσὺ εἶσαι ὁ Μεσσίας, σῶσε τὸν ἑαυτό σου καὶ ἐμᾶς. Ὁ ἄλλος στράφηκε σ' αὐτόν, τὸν ἐπιτίμησε καὶ τοῦ εἶπε: Οὔτε τὸν Θεὸ δὲν φοβᾶσαι ἐσύ, ἂν καὶ ὑφιστάμεθα τὸ αὐτὸ πάθος; Καὶ ἐμεῖς βέβαια δίκαια, γιατὶ τιμωρούμεθα γι' αὐτὰ ποὺ κάναμε. Αὐτὸς ὅμως δὲν ἔπραξε κανένα κακό. Καὶ στὸν Κύριο ἔλεγε: Θυμήσου με, Κύριε, ὅταν ἔρθεις στὴν βασιλεία Σου»[3].

Ὁ σταυρωμένος μὲ τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστὸ στὰ δεξιά Του ληστής, ὁμολόγησε τὴν ἁγιότητα τοῦ σταυρωθέντος ἀνάμεσα στοὺς ληστὲς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ διακήρυξε τὴν πίστη του στὴν θεότητα καὶ πνευματικὴ ἐξουσία Του, ζητώντας Του νὰ τὸν συμπεριλάβει στὴν δόξα Του.

Αὐτὴ ἡ ὁμολογία ὑπῆρξε σωτήριος γιὰ τὸν ἴδιο τὸν ληστὴ καὶ σημαντικὴ γιὰ τὸ ὅτι ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ποὺ χλεύαζαν καὶ εἰρωνεύον-

3. *«Εἷς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων ἐβλασφήμει αὐτὸν λέγων· εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπετίμα αὐτῷ λέγων· οὐδὲ φοβῇ σὺ τὸν Θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ; καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως· ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξε. καὶ ἔλεγε τῷ Ἰησοῦ· μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου»* (Λουκᾶ κγ΄ 39-42).

ταν τὸν Κύριο ποὺ ἦταν σταυρωμένος, ὑπῆρχαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι ποὺ τὰ γεγονότα τοὺς ἔπειθαν, ὅτι ὁ σταυρωθεὶς δὲν ἦταν ἕνας κακοῦργος ποὺ ἐτιμωρεῖτο γιὰ παραβάσεις, ἀλλὰ ὁ ἀληθινὸς Θεός, ποὺ μποροῦσε νὰ χαρίσει λύτρωση καὶ σωτηρία.

4. Τοῦ Ἑκατόνταρχου

«Ὁ Ρωμαῖος ἑκατόνταρχος καὶ οἱ στρατιῶτες ποὺ φύλαγαν μαζί του τὸν Ἰησοῦ, ὅταν εἶδαν τὸν σεισμὸ καὶ τὰ ἄλλα συμβάντα, φοβήθηκαν πάρα πολὺ καὶ εἶπαν: Ἀληθινά, Αὐτὸς ἦταν Υἱὸς Θεοῦ»[4].

Εἶναι σημαντικὴ ἡ πληροφορία γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι ὁ Ρωμαῖος στρατιωτικὸς ἀξιωματοῦχος, ποὺ ἦταν ἐπικεφαλὴς τῶν Ρωμαίων στρατιωτῶν ποὺ ἐκτελοῦσαν τὴν θανατικὴ ποινὴ τῆς σταυρώσεως, ὁμολόγησε, ὅτι ὁ Σταυρωθεὶς ἦταν πραγματικὰ Υἱὸς Θεοῦ. Ἀσφαλῶς σ' αὐτὴ τὴν ὁμολογία συνετέλεσαν καὶ ὅλα ὅσα συνέβησαν κατὰ τὴν σταύρωση, ποὺ ἔδειχναν τὴν ἁγιότητα καὶ τὴν μακροθυμία Τοῦ τιμωρούμενου.

4. *«Ὁ δὲ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν, ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γενόμενα ἐφοβήθησαν σφόδρα λέγοντες· Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος»* (Ματθαίου κζ΄ 54).

Ι΄. Του Ιησου Χριστου περι του Ιδιου

Ἐπιλέξαμε καὶ ὡρισμένους λόγους τοῦ Κυρίου μας:

1. «Τότε ὁ Ἰησοῦς, καθὼς δίδασκε στὸν ναό, φώναξε δυνατά: Καὶ μένα γνωρίζετε καὶ ἀπὸ ποῦ κατάγομαι γνωρίζετε· ὅμως δὲν ἔχω ἔρθει ἀπὸ μόνος μου, ἀλλὰ ὑπάρχει Ἐκεῖνος, ὁ Ὁποῖος μὲ ἀπέστειλε, τὸν Ὁποῖο ἐσεῖς δὲν γνωρίζετε»[1].

1. *«Ἐκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ὁ Ἰησοῦς καὶ λέγων· Κἀμὲ οἴδατε, καὶ οἴδατε πόθεν εἰμί· καὶ ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ᾽ ἔστιν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε»* (Ἰωάννου ζ΄ 28).

Σ' αὐτὰ τὰ λόγια ὁ Κύριος, μιλώντας δημόσια πρὸς τοὺς Ἰουδαίους στὸν Ναό, ὑποστηρίζει τὴν θεία καταγωγή Του.

2. «Τοῦ λέει τότε ἡ γυναίκα: Ξέρω ὅτι θὰ ἔρθει ὁ Μεσσίας, δηλαδὴ ὁ Χριστός· ὅταν ἔρθει Ἐκεῖνος, θὰ μᾶς τὰ ἐξηγήσει ὅλα. Τῆς λέει ὁ Ἰησοῦς Ἐγὼ εἶμαι, (ὁ Μεσσίας), ποὺ μιλάω μαζί σου»[2].

Στὴν συζήτηση μὲ τὴν Σαμαρείτιδα ὁ Κύριος φανερώνει ὅτι εἶναι ὁ Μεσσίας.

3. «Ἐσεῖς μὲ φωνάζετε Διδάσκαλε καὶ Κύριε, καὶ σωστὰ τὸ λέτε γιατὶ εἶμαι»[3].

Στοὺς λόγους αὐτοὺς πρὸς τοὺς μαθητές Του δέχεται, ὅτι εἶναι ὁ Κύριός τους καὶ ὁ Διδάσκαλός τους.

4. «Τοῦ λέει (στὸν Κύριο) ὁ Φίλιππος: Δεῖξε μας τὸν Πατέρα καὶ αὐτὸς μᾶς ἀρκεῖ. Τοῦ λέει ὁ Ἰησοῦς: Τόσον καιρὸ εἶμαι μαζί σας, Φίλιππε, καὶ δὲν μὲ ἔχεις γνωρίσει; Αὐτὸς ποὺ ἔχει δεῖ ἐμένα, ἔχει δεῖ καὶ τὸν Πα-

---

2. *«Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται ὁ λεγόμενος Χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγώ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι»* (Ἰωάννου δ΄ 25-26).

3. *«Ὑμεῖς φωνεῖτέ με, ὁ Διδάσκαλος καὶ ὁ Κύριος, καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ»* (Ἰωάννου ιγ΄ 13).

τέρα. καὶ πῶς ἐσὺ λὲς δεῖξε μας τὸν Πατέρα; Δὲν πιστεύεις ὅτι ἐγὼ εἶμαι μέσα στὸν Πατέρα καὶ ὁ Πατέρας μέσα σὲ μένα; Τὰ λόγια τὰ ὁποῖα σᾶς λέω ἐγώ, δὲν τὰ λέω ἀπὸ μόνος μου. Ὁ Πατέρας ὁ ὁποῖος μένει μέσα μου, Αὐτὸς κάνει τὰ ἔργα. Νὰ μὲ πιστεύετε, ὅτι ἐγὼ εἶμαι μέσα στὸν Πατέρα καὶ ὁ Πατέρας μέσα σὲ μένα· Ἀλλιῶς, νὰ μέ πιστεύετε ἐξαιτίας τῶν ἴδιων τῶν ἔργων»[4].

Στοὺς λόγους αὐτοὺς πρὸς τὸν ἀπόστολο Φίλιππο φανερώνει τὴν σχέση ἑνότητας ποὺ ἔχει μὲ τὸν Ἐπουράνιο Θεὸ καὶ Πατέρα.

5. «Ὁ Ἰησοῦς ὅμως σιωποῦσε. Καὶ ὁ ἀρχιερέας τοῦ εἶπε: Σὲ ἐξορκίζω στὸ ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, νὰ μᾶς πεῖς ἂν Ἐσὺ εἶσαι ὁ Μεσσίας, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Τοῦ λέει ὁ Ἰησοῦς: Τὸ εἶπες Ἐσύ. Σᾶς λέω δέ, ἀπὸ τώρα θὰ βλέ-

4. *«Λέγει αὐτῷ Φίλιππος· Κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Τοσοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ οὐκ ἔγνωκάς με, Φίλιππε; ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακε τὸν πατέρα· καὶ πῶς σὺ λέγεις, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα; οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστι; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν, ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ· ὁ δὲ πατὴρ ὁ ἐν ἐμοὶ μένων αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα. πιστεύετέ μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετέ μοι»* (Ἰωάννου ιδ΄ 8-11).

πετε τὸν Υἱὸ τοῦ ἀνθρώπου νὰ κάθεται στὰ δεξιά τῆς Δυνάμεως καὶ νὰ φέρεται πάνω στὰ σύννεφα τοῦ οὐρανοῦ»[5].

Ὁ Κύριος ἐνώπιον τοῦ Ἀρχιερέως ὁμολόγησε καὶ παραδέχθηκε, ὅτι εἶναι ὁ Μεσσίας καὶ ὁ Θεός.

6. «Τοῦ εἶπε τότε ὁ Πιλᾶτος: Εἶσαι, λοιπὸν ἐσὺ βασιλιάς; Ἀποκρίθηκε ὁ Ἰησοῦς: Τὸ λὲς ἐσύ, ὅτι εἶμαι βασιλιὰς ἐγώ. Ἐγὼ γι᾽ αὐτὸ γεννήθηκα καὶ ἦρθα στὸν κόσμο, γιὰ νὰ δώσω μαρτυρία γιὰ τὴν ἀλήθεια. Ὅποιος ἀγαπᾶ τὴν ἀλήθεια καταλαβαίνει τὰ ἔργα μου»[6].

Στὸν Πιλάτο ὁ Κύριος ἐξηγεῖ, ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς ἐνανθρωπήσεώς Του, εἶναι νὰ βεβαιώσει τοὺς ἀνθρώπους γιὰ τὴν Ἀλήθεια.

---

5. *«Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ· Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Σὺ εἶπας· πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ᾽ ἄρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ»* (Ματθαίου κστ΄ 63-64).

6. *«Εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος· Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· Σὺ λέγεις ὅτι βασιλεύς εἰμι ἐγώ. ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ· πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς»* (Ἰωάννου ιη΄.

7. «Ἀλλὰ γι᾽ αὐτὸ οἱ Ἰουδαῖοι ζητοῦσαν περισσότερο νὰ Τὸν θανατώσουν, διότι, ὄχι μόνο καταργοῦσε τὸ Σάββατο, ἀλλὰ καὶ ἔλεγε δικό Του Πατέρα τὸν Θεό, κάνοντας τὸν Ἑαυτό Του ἴσο μὲ τὸν Θεό»[7].

Οἱ Ἰουδαῖοι ἂν καὶ δὲν παραδέχονταν ὅτι ὁ Κύριος ἦταν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ δὲν ἀναγνώριζαν ὅτι εἶναι Θεός, ἐν τούτοις εἶχαν ἀποφασίσει νὰ Τὸν θανατώσουν γι᾽ αὐτὸ τὸν λόγο.

8. «Καὶ ἦρθε στὴν Ναζαρέτ, ὅπου εἶχε ἀνατραφεῖ. Τὸ Σάββατο πῆγε, ὅπως συνήθιζε, στὴν συναγωγὴ καὶ σηκώθηκε νὰ διαβάσει. Καὶ Τοῦ δόθηκε βιβλίο τοῦ προφήτου Ἡσαΐα καὶ ἀφοῦ ξετύλιξε τὸ βιβλίο, βρῆκε τὸ μέρος ὅπου ἦταν γραμμένο: Τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου εἶναι ἐπάνω μου, διότι μὲ ἔχρισε. Μὲ ἀπέστειλε νὰ φέρω χαρούμενο ἄγγελμα στοὺς φτωχούς, νὰ θεραπεύσω τοὺς πληγωμένους στὴν καρδιά, νὰ ἀναγγείλω στοὺς αἰχμαλώτους ἀπελευθέρωση καὶ στοὺς τυφλοὺς ἀπόκτηση τῆς ὁράσεως, νὰ ἀποστείλω τοὺς ἀνά-

7. *«Διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλυε τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγε τὸν Θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ Θεῷ»* (Ἰωάννου ε΄ 18).

πηρους ὑγιεῖς, νὰ ἀναγγείλω εὐλογημένη ἐποχὴ τοῦ Κυρίου[8]. Ὕστερα τύλιξε τὸ βιβλίο καὶ τὸ ἔδωσε πάλι στὸν ὑπηρέτη καὶ κάθησε. Καὶ ὅλων τὰ μάτια στὴν συναγωγὴ ἦταν προσηλωμένα σ' Αὐτόν»[9].

Στοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ Κύριος ἐφαρμόζει στὸ πρόσωπό Του τὴν προφητεία τοῦ Ἡσαΐα, ποὺ εἰπώθηκε γιὰ τὸ πρόσωπο καὶ τὸ ἔργο τοῦ Μεσσία. Οὐσιαστικὰ ἀναφέρεται στὴν ἀποστολή Του καὶ στὸ ἔργο ποὺ ἦρθε νὰ ἐπιτελέσει στὸν κόσμο.

8. Ἡσαΐου ξα΄ 1-2· νη΄ 6.

9. «*Καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέτ, οὗ ἦν τεθραμμένος, καὶ εἰσῆλθεν κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων εἰς τὴν συναγωγήν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον Ἡσαΐου τοῦ προφήτου, καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον εὗρεν τὸν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον· Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρῦξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, κηρῦξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτόν. καὶ πτύξας τὸ βιβλίον ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ ἐκάθισε· καὶ πάντων ἐν τῇ συναγωγῇ οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἀτενίζοντες αὐτῷ*» (Λουκᾶ δ΄ 16-21).

ΙΑ΄. Μαρτυρια Θεου Πατερα

Σὲ τρεῖς περιπτώσεις ὁ Ἐπουράνιος Θεὸς καὶ Πατέρας ἔδωσε μαρτυρία ἀπὸ τὸν οὐρανὸ γιὰ τὸν Κύριό μας:

1.Ὅταν βαπτίστηκε στὸν Ἰορδάνη ποταμὸ ἀπὸ τὸν Ἰωάννη τὸν Βαπτιστή.

«Ἀκούστηκε τότε μιὰ φωνὴ ἀπὸ τὰ οὐράνια ποὺ ἔλεγε: Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀγαπημένος μου Υἱός, Αὐτὸς εἶναι ὁ ἐκλεκτός μου»[1].

1. *«Καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα»* (Ματθαίου γ΄ 17).

2. Ὅταν μεταμορφώθηκε ἐνώπιον τῶν προκρίτων μαθητῶν Του.

«Ἐνῶ μιλοῦσε ἀκόμα, ἕνα φωτεινὸ σύννεφο τοὺς σκέπασε, καὶ μέσα ἀπὸ τὸ σύννεφο ἀκούστηκε μιὰ φωνὴ ποὺ ἔλεγε: Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀγαπημένος μου Υἱός, ὁ ἐκλεκτός μου· Αὐτὸν νὰ ἀκοῦτε. Ὅταν τὸ ἄκουσαν οἱ μαθητές, ἔπεσαν μὲ τὸ πρόσωπο στὴν γῆ καὶ φοβήθηκαν πολύ»[2].

3. Ὅταν δίδασκε στὸν Ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων ἐνώπιον τῶν Ἰουδαίων.

«Πατέρα δόξασε τὸ ὄνομα Σου. Ἦρθε τότε φωνὴ ἀπὸ τὸν οὐρανό: Καὶ δόξασα καὶ πάλι θὰ δοξάσω»[3].

Στὴν σημασία αὐτῆς τῆς μαρτυρίας ἀναφέρθηκε ὁ Ἴδιος ὁ Κύριος μιλώντας στοὺς Ἰουδαίους.

---

2. *Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε· καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα»* (Ματθαίου ιζ΄ 5-6).

3. *«Πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα. ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· Καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω»* (Ἰωάννου ιβ΄ 28).

«Ἂν ἐγὼ ἔδινα μαρτυρία γιὰ τὸν ἑαυτό μου, αὐτὴ ἡ μαρτυρία μου θὰ μποροῦσε νὰ μὴν εἶναι ἀληθινή. Ἄλλος ὅμως εἶναι ποὺ δίνει μαρτυρία γιὰ μένα, καὶ ξέρω πὼς ὅ,τι λέει Ἐκεῖνος γιὰ μένα εἶναι ἀληθινό. Ἐσεῖς στείλατε ἀπεσταλμένους στὸν Ἰωάννη, καὶ αὐτὸς εἶπε τὴν ἀλήθεια. Βέβαια ἐγὼ δὲν ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ τὴν μαρτυρία ἑνὸς ἀνθρώπου· σᾶς τὰ λέω ὅμως αὐτά, γιὰ νὰ σᾶς δώσω τὴν δυνατότητα νὰ σωθεῖτε. Ὁ Ἰωάννης ἦταν τὸ ἀναμμένο λυχνάρι ποὺ φωτίζει, καὶ ἐσεῖς θελήσατε γιὰ λίγο στὸ φῶς του νὰ χαρεῖτε.

Ἐγὼ ὅμως ἔχω γιὰ τὸν ἑαυτό μου μαρτυρία ἀνώτερη ἀπὸ τοῦ Ἰωάννου· γιατὶ τὰ ἔργα ποὺ μοῦ ἀνέθεσε ὁ Πατέρας νὰ τελειώσω, αὐτὰ τὰ ἔργα ποὺ ἐπιτελῶ, μαρτυροῦν γιὰ μένα πὼς εἶμαι σταλμένος ἀπὸ τὸν Πατέρα. Ὁ Πατέρας ποὺ μὲ ἔστειλε, Αὐτὸς ὁ Ἴδιος ἔχει δώσει μαρτυρία γιὰ μένα. Ἐσεῖς ὅμως οὔτε τὴν φωνή Του ἔχετε ποτὲ ἀκούσει οὔτε τὴν μορφή Του ἔχετε δεῖ, καὶ τὸν λόγο Του δὲν τὸν ἔχετε μόνιμα μέσα στὴν καρδιά σας, γιατὶ δὲν πιστεύετε στὸν ἀπεσταλμένο Του. Ἐσεῖς μελετᾶτε μὲ ζῆλο τὶς Γραφές, μὲ τὴν πεποίθηση πὼς σ' αὐτὲς βρίσκει κανεὶς τὴν αἰώνια ζωή· ἀκριβῶς ὅμως αὐτὲς εἶναι ποὺ δίνουν μαρτυρία γιὰ μένα. Καὶ ὅμως δὲν εἶστε πρόθυμοι

νὰ ἔρθετε κοντά μου, γιὰ νὰ βρεῖτε τὴν ἀληθινὴ ζωή. Δὲν ἐπιζητῶ νὰ μὲ τιμοῦν οἱ ἄνθρωποι.᾽Εσᾶς ὅμως σᾶς ξέρω· ξέρω πὼς μέσα σας δὲν ἀγαπᾶτε τὸν Θεό. ᾽Εγὼ ἦρθα ἐξουσιοδοτημένος ἀπὸ τὸν Πατέρα μου, ἐσεῖς ὅμως δὲν μὲ παραδέχεσθε· ἂν ἔρθει κάποιος ἄλλος ἀπὸ δική του πρωτοβουλία, αὐτὸν θὰ τὸν δεχθεῖτε. Πῶς ὅμως μπορεῖτε ἐσεῖς νά πιστέψετε, ἀφοῦ ἀποζητᾶτε τὸν ἔπαινο ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου καὶ δὲν ἐπιδιώκετε τὸν ἔπαινο τοῦ μοναδικοῦ Θεοῦ; Μὴ νομίσετε ὅτι ἐγὼ θὰ σᾶς κατηγορήσω μπροστὰ στὸ δικαστήριο τοῦ Πατέρα· ὑπάρχει ὁ κατήγορός σας, καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ Μωυσῆς, στὸν ὁποῖο ἔχετε στηρίξει τὶς ἐλπίδες σας. Γιατί, ἂν πράγματι πιστεύατε ὅσα ἔγραψε ὁ Μωυσῆς, θὰ πιστεύατε καὶ σὲ μένα, ἀφοῦ γιὰ μένα ἐκεῖνος ἔγραψε. Ἂν ὅμως δὲν πιστεύετε σὲ ὅ,τι ἔγραψε ἐκεῖνος, πῶς θὰ πιστέψετε στὰ λόγια τὰ δικά μου;»[4].

4. *«Ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής. ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. ὑμεῖς ἀπεστάλκατε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ· ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καιόμενος καὶ φαίνων, ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγαλλιαθῆναι πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω*

Οἱ μαρτυρίες αὐτὲς ἐπιβεβαιώνουν καὶ ἐπισφραγίζουν τὴν πίστη τῶν ἀνθρώπων στὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι εἶναι:

Υἱὸς ἀγαπητός, Υἱὸς εὐδοκίας τοῦ Θεοῦ Πατέρα, στὸν Ὁποῖο ὀφείλουμε νὰ ὑπακούουμε καὶ Τὸν Ὁποῖο θὰ δοξάσει ὁ Ἐπουράνιος Θεὸς καὶ Πατέρας.

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς καλεῖται Υἱὸς

τοῦ Ἰωάννου· τὰ γὰρ ἔργα ἃ ἔδωκέ μοι ὁ πατὴρ ἵνα τελειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ πατήρ με ἀπέσταλκε. καὶ ὁ πέμψας με πατήρ, αὐτὸς μεμαρτύρηκε περὶ ἐμοῦ. οὔτε φωνὴν αὐτοῦ ἀκηκόατε πώποτε οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑωράκατε, καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε μένοντα ἐν ὑμῖν, ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος, τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν· καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ· καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρός με ἵνα ζωὴν ἔχητε. δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω· ἀλλ᾽ ἔγνωκα ὑμᾶς ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς. ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου, καὶ οὐ λαμβάνετέ με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε. πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ οὐ ζητεῖτε; μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν Μωϋσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωϋσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν. εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασι πιστεύσετε;» (Ἰωάννου ε΄ 31-47).

ἀγαπητὸς καὶ Υἱὸς εὐδοκίας, ἐπειδὴ εἶναι Υἱὸς ὑπακοῆς στὸ θέλημα τοῦ Ἐπουράνιου Πατέρα «ἂν καὶ ἦταν Υἱός, ἔμαθε μέσα ἀπὸ τὰ παθήματά του τὴν ὑπακοή»[5].

Ἡ δόξα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ἀποτέλεσμα καὶ συνέπεια τῆς ταπεινώσεως καὶ ὑπακοῆς Του στὸ θέλημα τοῦ Ἐπουράνιου Πατέρα κατὰ τὸν ἀπόστολο Παῦλο:

«Ὁ Ὁποῖος (δηλαδὴ ὁ Ἰησοῦς Χριστός), ἂν καὶ ἦταν Θεός, δὲν θεώρησε τὴν ἰσότητά Του μὲ τὸν Θεὸ ἀποτέλεσμα ἁρπαγῆς, ἀλλὰ ἐξουδένωσε τὸν Ἑαυτό Του μὲ τὸ νὰ λάβει τὴν μορφὴ δούλου, μὲ τὸ νὰ ἔρθει στὴν μορφὴ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἀφοῦ κατὰ τὴν μορφὴ βρέθηκε ἄνθρωπος (ἀφοῦ δηλαδὴ πραγματικὰ ἔγινε ἄνθρωπος), ταπείνωσε τὸν Ἑαυτό Του μὲ τὸ νὰ γίνει ὑπάκουος μέχρι θανάτου, μάλιστα θανάτου σταυρικοῦ. Γι᾽ αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς Τὸν ὑπερύψωσε, καὶ Τοῦ χάρισε δόξα πάνω ἀπὸ κάθε δόξα, ὥστε στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ θὰ κάμψει γιὰ προσκύνηση κάθε γόνατο τῶν ἐπουρανίων καὶ τῶν ἐπιγείων καὶ τοῦ ἅδη, καὶ κάθε γλώσσα θὰ ὁμολογήσει ὅτι Κύριος εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, γιὰ νὰ δοξάζεται ἔτσι ὁ Θεὸς Πατέρας»[6].

---

5. *«Καίπερ ὢν υἱός, ἔμαθεν ἀφ᾽ ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοήν»* (πρὸς Ἑβραίους ε΄ 8).

6. *«Ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἁρπαγμὸν*

Επιλογος

«Ἐσεῖς ὅμως, ἀδελφοί μου, νὰ προοδεύετε στὴν χάρη καὶ στὴν γνώση τοῦ Κυρίου μας καὶ Σωτήρα Ἰησοῦ Χριστοῦ. Σ᾽ Αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τώρα καὶ γιὰ πάντα. Ἀμήν»[7].

ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ᾽ ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσηται ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ πατρός» (πρὸς Φιλιππησίους β΄ 6-11).

7. *«Ὑμεῖς οὖν, ἀδελφοὶ αὐξάνετε δὲ ἐν χάριτι καὶ γνώσει τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ νῦν καὶ εἰς ἡμέραν αἰῶνος· ἀμήν»* (Β΄ Πέτρου γ΄ 18).

Εκδοτική Παραγωγή

ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.

Χαριλάου 12 & 16, 116 36 Αθήνα
Τηλ.: 210.921.7513, 210.921.4820 • Fax: 210.923.3035
www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr